

Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги
Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги
И. К. Ахунбаев Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясы

КОМПЕТЕНТТҮҮЛҮК КАТАЛОГУ

560003 адистиги боюнча ЖОЖдун бүтүрүүчүсүнүн

"Медициналык алдын алуу иши"

ДИПЛОМГО ЧЕЙИНКИ ДЕҢГЭЭЛ

Бишкек – 2023

Компетенциялардын каталогу 560003 «Медициналык алдын алуу иш» адистиги боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим

берүү стандартынын материалдарын колдонуу менен иштелип чыккан, КР ББЖИМ тарабынан 21-сентябрь, 2021-жыл, 1578/1.

Жумушчу топтун курамы:

Атамбаев Р. М.	МААИ факультетинин окуу усулдук профильдик коммитенин төрагасы, м. и. д., профессор
Кочкорова Ф. А.	МААИ факультетинин координатору, м. и. к., доцент
Тойгомбаева В.С.	М.и.д., жалпы жана клиникалык эпидемиология кафедрасынын профессору
Эсенаманова М.К.	гигиеналык дисциплиналар кафедрасынын тамак-аш гигиенасы курсунун башчысы, м. и. к., профессор
Бурабаева А.А.	гигиеналык дисциплиналар кафедрасынын медициналык экология, жалпы гигиена, аскердик гигиена жана радиациялык гигиена курстарынын башчысы, м. и. к., доцент
Сыдыков Ж. С.	гигиеналык дисциплиналар кафедрасынын балдар жана өспүрүмдөр гигиенасы курсунун башчысы, м. и. к., доцент
Цивинская Т.А.	гигиеналык дисциплиналар кафедрасынын эмгек гигиенасы курсунун башчысы, м. и. к., доценттин милдетин аткаруучу
Эрбаев А. Т.	гигиеналык дисциплиналар кафедрасынын коммуналдык гигиена курсунун башчысы, улук окутуучу
Сомкулова Э.Дж.	гигиеналык дисциплиналар кафедрасынын окуу бөлүм башчысы
Бапалиева Г. О.	гигиеналык дисциплиналар кафедрасынын окутуучусу
Аманова Ж. А.	гигиеналык дисциплиналар кафедрасынын окутуучусу

Каталог каралып чыкты:

Абдыкаримов С. Т.	жалпы жана клиникалык эпидемиологиясы кафедрасынын профессорунун милдетин аткаруучу, м. и. д.
Абдыкадыров С. А.	оорулардын алдын алуу жана мамлекеттик санитардык-эпидемиологиялык көзөмөлдөө департаментинин директору

«Медициналык алдын-алуу иши» факультетинин ОУПК отурумунда каралды, протокол 4, 22-декабрь, 2023-жыл.

И. К. Ахунбаев атындагы КММАнын БУПКнын отурумунда каралып, бекитилди, протокол 7, 14-март, 2023-жыл.

Мазмуну

	Стр.
ТҮШҮНДҮРМӨ	5
1-Глава. АТКАРУУ МАКСАТТАРЫ	9
2-Глава. МЕДИЦИНАЛЫК-АЛДЫН АЛУУ БОЮНЧА ДИСЦИПЛИНАРДЫК МАКСАТТАР	13
2.1. САНИТАРДЫК-ЭПИДЕМИОЛОГИЯЛЫК КОМПОНЕНТ	13
2.1.1. ЖАЛПЫ ГИГИЕНА	13
2.1.2. ЖАЛПЫ ЭПИДЕМИОЛОГИЯ	14
2.1.3. КОММУНАЛДЫК ГИГИЕНА	15
2.1.4. ЭМГЕК ГИГИЕНАСЫ	17
2.1.5. ТАМАКТАНУУ ГИГИЕНАСЫ	19
2.1.6. БАЛДАР ЖАНА ӨСПҮРҮМДӨР ГИГИЕНАСЫ	21
2.1.7. РАДИАЦИЯЛЫК ГИГИЕНА	22
2.1.8. АСКЕРДИК ГИГИЕНА	23
2.1.9. КЛИНИКАЛЫК ЭПИДЕМИОЛОГИЯ	24
2.1.10. АСКЕРДИК ЭПИДЕМИОЛОГИЯ	26
2.2. ПРОФИЛЬДИК КӨНҮМДӨР	27
2.2.1. ЖАЛПЫ ГИГИЕНА	27
2.2.2. ЖАЛПЫ ЭПИДЕМИОЛОГИЯ	27
2.2.3. КОММУНАЛДЫК ГИГИЕНА	28
2.2.4. ЭМГЕК ГИГИЕНАСЫ	30
2.2.5. ТАМАКТАНУУ ГИГИЕНАСЫ	32
2.2.6. БАЛДАР ЖАНА ӨСПҮРҮМДӨР ГИГИЕНАСЫ	34
2.2.7. РАДИАЦИЯЛЫК ГИГИЕНА	36
2.2.8. АСКЕРДИК ГИГИЕНА	37
2.2.9. КЛИНИКАЛЫК ЭПИДЕМИОЛОГИЯ	37
2.2.10. АСКЕРДИК ЭПИДЕМИОЛОГИЯ	38
2.2.11. МААЛЫМАТ МЕНЕДЖМЕНТИ	38
3-Глава. КЛИНИКАЛЫК ДИСЦИПЛИНАРДЫК МАСЕЛЕЛЕР	39
3.1. КЛИНИКАЛЫК АБАЛДАР/НОЗОЛОГИЯЛАР/	39
3.1.1. ИЧКИ ООРУЛАР	39
А. ТЕРАПИЯ	39
В. КЕСИПТИК ООРУЛАР	41
С. АСКЕРДИК ТАЛАА ТЕРАПИЯСЫ/	41

	ЭКСТРЕМАЛДЫК МЕДИЦИНА	
D.	ЖУГУШТУУ ООРУЛАР	41
E.	КУРГАК УЧУК	43
F.	НЕРВ СИСТЕМАСЫНЫН ООРУЛАРЫ	43
G.	ПСИХИКАЛЫК ООРУЛАР ЖАНА ЖҮРҮМ-ТУРУМ БУЗУЛУУЛАРЫ	44
H.	ТЕРИ ЖАНА ВЕНЕРИКАЛЫК ООРУЛАР	44
3.1.2.	ХИРУРГИЯЛЫК ООРУЛАР	46
A.	ХИРУРГИЯ	46
B.	УРОЛОГИЯ	48
C.	ТРАВМАТОЛОГИЯ ЖАНА ОРТОПЕДИЯ	49
D.	КӨЗ ООРУЛАРЫ	49
E.	КУЛАК, МУРУН, ТАМАК ООРУЛАРЫ	49
F.	ОНКОЛОГИЯЛЫК ООРУЛАР	50
3.1.3.	АКУШЕРДИК ИШ ЖАНА ГИНЕКОЛОГИЯ	51
A.	АКУШЕРДИК ИШ	51
B.	ГИНЕКОЛОГИЯ	52
3.1.4.	ПЕДИАТРИЯ	53
A.	БАЛДАРДЫН ООРУЛАРЫ	53
B.	БАЛАДАРДЫН ЖУГУШТУУ ООРУЛАРЫ	56
3.1.5.	ТИШ ООРУЛАРЫ	57
3.1.6.	ӨЗГӨЧӨ КЫРДААЛДАР	57
3.2.	ДАРЫГЕРДИН МАНИПУЛЯЦИЯЛАРЫ	60
3.2.1.	ЖАЛПЫ МАНИПУЛЯЦИЯЛАР	60
A.	ООРУЛУУНУ СУРАМЖЫЛОО. АНАМНЕЗ АЛУУ	60
B.	ФИЗИКАЛЫК ТЕКШЕРҮҮ	61
C.	ЖАЛПЫ КӨНДҮМДӨР	65
3.2.2.	ХИРУРГИЯЛЫК МАНИПУЛЯЦИЯЛАР	66
3.2.3.	АКУШЕРДИК ИШ ЖАНА ГИНЕКОЛОГИЯДА КОЛДОНУЛГАН МАНИПУЛЯЦИЯЛАР	68
3.2.4.	ШАШЫЛЫШ ЖАРДАМ КӨРСӨТҮҮ ҮЧҮН МАНИПУЛЯЦИЯ	68
3.2.5.	МААЛЫМАТ МЕНЕДЖМЕНТИ	69

Түшүндүрмө кат

Жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартына ылайык, бүтүрүүчү төмөнкү иш-аракеттерди өздөштүрүшү керек:

- алдын алуучулук;
- дарылоо;
- уюштуруучулук-башкаруучулук;
- метрологиялык;
- билим берүүчүлүк;
- илимий-изилдөөчүлүк.

Бул каталогдо көрсөтүлгөн ишмердүүлүктүн түрлөрүнө ылайык келген милдеттер аныкталган.

Бул компетенттүүлүк каталогунун негизинде:

- аныкталат:

- дарыгерди медициналык-алдын алуу иши боюнча дипломго чейинки окутуунун максаты жана мазмуну;
- медициналык-алдын алуу иши боюнча дарыгердин билиминин жана жөндөмүнүн деңгээли;

- иштелип чыгат:

- медициналык- алдын алуу иши дарыгерин даярдоо программасы;
- окутуунун ар кандай этаптарында студенттерди даярдоонун сапатын баалоо критерийлери;
- медициналык- алдын алуу иштин дарыгерин аттестациялоого типтүү талаптар;

- уюштурулат:

- окуу процесси;
- медициналык жогорку окуу жайга тапшырып жаткан абитуриенттердин кесиптик багыты;

- өткөрүлөт:

- бүтүрүүчүлөрдү аттестациялоо.

Практикалык ыңгайлуулук үчүн каталогдогу компетенциялар төмөнкүдөй бөлүштүрүлдү:

1-Бөлүм. Жалпы тапшырмалар

2-Бөлүм. Медициналык-алдын алуу боюнча дисциплинардык милдеттер:

2.1. Санитардык-эпидемиологиялык компонент

2.2. Профилдик көндүмдөр

3-Бөлүм. Клиникалык дисциплинардык тапшырмалар:

3.1. Клиникалык шарттар/нозология

3.2. Дарыгердин манипуляциясы

«Жалпы милдеттер» деген 1-главада бүтүрүүчү ээ болууга тийиш болгон универсалдуу жана кесиптик компетенциялар саналып өткөн (560003 «Медициналык-алдын алуу иши»

адистиги боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартына ылайык).

2-глава «Медициналык-алдын алуучулук боюнча дисциплинардык милдеттер» профилдик дисциплиналар боюнча милдеттерди жана көндүмдөрдү берет. Ар бир сабак боюнча «**Санитардык-эпидемиологиялык компонент**» блогу бөлүнүп берилген, ал боюнча бүтүрүүчү санитардык-гигиеналык жана эпидемиологиялык кырдаалды изилдөө, баалоо планын иштеп чыгууга, санитардык-эпидемиологиялык багытты диагностикалык изилдөөлөрдү жүргүзүүгө жана зарыл профилактикалык иш-чараларды сунуштоого тийиш.

	1-деңгээл	2-деңгээл
Санитардык-эпидемиологиялык компонент	<p>Бүтүрүүчү өз алдынча жөндөмдүү жана даяр:</p> <ul style="list-style-type: none"> - санитардык-гигиеналык жана эпидемиологиялык кырдаалга баа берүү; - санитардык-эпидемиологиялык абалдын өнүгүшүн иликтөө жана баалоо планын иштеп чыгуу; - санитардык-эпидемиологиялык багыттагы негизги диагностикалык изилдөөлөрдү жүргүзүү; - зарыл санитардык-эпидемиологиялык алдын алуу иш-чараларын жүргүзүү; 	<p>Бүтүрүүчү жөндөмдүү жана даяр:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пайда болгон кырдаалдын себеп-натыйжа байланыштарынын маңызын түшүндүрүү; - бул көйгөйдүн ар кандай Компетенттүү адистери менен кеңешүү зарылдыгын түшүндүрүү; - адистер менен кеңешкенден кийин профилактикалык жана эпидемияга каршы иш-чараларды жүргүзүү

Санитардык-эпидемиологиялык компонент төмөнкү профилдик сабактар менен берилген:

1. Жалпы гигиена;
2. Жалпы эпидемиология;
3. Коммуналдык гигиена;
4. Эмгек гигиенасы;
5. Тамактануу гигиенасы;
6. Балдардын жана өспүрүмдөрдүн гигиенасы;
7. Радиациялык гигиена;
8. Аскердик гигиена;
9. Жекече эпидемиология;
10. Аскердик эпидемиология.

«Профилдик көндүмдөр» блогунда бүтүрүүчү тигил же бул деңгээлде ээ болууга тийиш болгон айлана-чөйрөнүн факторлорун баалоо боюнча көндүмдөр көрсөтүлгөн.

Бүтүрүүчү ээ болушу керек болгон жөндөмдүн деңгээлин сүрөттөө үчүн төмөнкү деңгээлдеги градациялар колдонулат:

	1-деңгээл	2-деңгээл

Профилдик көндүмдөр	Бүтүрүү: изилдөө жүргүзүүнүн туура методикасына ээ; көзөмөлдө турган объекттерде жана инфекциянын эпидемиологиялык очокторунда изилдөөлөрдү жүргүзүүдө жетиштүү тажрыйбасы бар	Бүтүрүү: насаатчынын көзөмөлү астында изилдөө жүргүзө алат
----------------------------	---	--

Профилдик көндүмдөр бардык медициналык-профилактикалык дисциплиналар боюнча өзүнчө берилет.

3-бөлүм «Клиникалык дисциплиналардык тапшырмалар» клиникалык дисциплиналар боюнча милдеттерди камтыйт. Ар бир дисциплинада бүтүрүүчү диагноз коюуга жана/же дарылоого жөндөмдүү болушу керек болгон оорулардын/патологиялык шарттардын тизмесин камтыган "клиникалык абал/нозология" блогу баса белгиленди.

Клиникалык дисциплиналар боюнча билим деңгээлин жана практикалык компетенттүүлүктү көрсөтүү үчүн төмөнкү градация колдонулат:

	1-деңгээл	2-деңгээл
Клиникалык абалдар/ нозологии	Бүтүрүүчү өз алдынча жөндөмдүү жана даяр: <ul style="list-style-type: none"> • диагностикалык иш-чаралардын планын түзүү; • клиникалык диагноз коюу; • дарылоо иш-чараларынын негизги принциптерин; • бардык курактык топтогу пациенттерге зарыл болгон реабилитациялык жана профилактикалык иш-чараларды жүргүзүүгө. 	Бүтүрүүчү жөндөмдүү жана даяр: <ul style="list-style-type: none"> • болжолдуу диагноз коюу; • консультацияга тиешелүү адис жиберилсин; • дайындалган терапияны жана диагнозду бир адис верификациялагандан кийин профилактикалык жана реабилитациялык иш-чараларды контролдоого.

Оорулар / патологиялык шарттар топтор менен, дисциплиналар боюнча көрсөтүлөт:

1.Ички оорулар

- Терапия (үй-бүлөлүк медицинаны кошкондо)
- Кесиптик оорулар
- Аскердик талаа терапиясы / Экстремалдык медицина
- Жугуштуу оорулар
- Кургак учук
- Нерв системасынын оорулары
- Психикалык жана жүрүм-турумдун бузулушу

- Тери жана венерикалык оорулар
2. Хирургиялык оорулар
- Хирургия
 - Урология
 - Травматология жана ортопедия (балдардын жана чоңдордун оорулары)
 - Көз оорулары
 - Кулак, тамак, мурун оорулары
 - Онкологиялык оорулар
3. Акушердик жана гинекология
- Акушердик
 - Гинекологиялык
4. Педиатрия
- Балдардын оорулары
 - Балдардын жугуштуу оорулары
5. Стоматологиялык
6. Өзгөчө кырдаалдар
- «Дарыгердик манипуляциялар» блогунда бүтүрүүчү тигил же бул даражада ээ болууга тийиш болгон манипуляциялар саналып өткөн.
 - Бүтүрүүчү ээ болушу керек болгон жөндөмдүн деңгээлин сүрөттөө үчүн төмөнкү деңгээлдеги градациялар колдонулат:

	1-деңгээл	2-деңгээл
Дарыгердин манипуляциясы	манипуляция жаңы төрөлгөндөрдөн башка бардык курактагы пациенттерде иштелип чыгышы керек же өз алдынча практикалык аткаруу үчүн муляж/тренажерде манипуляцияны аткаруу боюнча жетиштүү тажрыйбасы бар: - манипуляцияны жүргүзүүнүн туура техникасына ээ	өз алдынча практикалык аткаруу үчүн бейтаптарга же муляжга/симуляторго манипуляция жасоо боюнча жетиштүү тажрыйбасы жок: - устаттын көзөмөлү астында манипуляцияларды жасай алат

Бардык медициналык манипуляциялар шарттуу түрдө төмөнкү топторго бириктирилген:

- жалпы манипуляция пациенттин тарыхын сурамжылоо же алуу, маалыматты башкаруу, физикалык текшерүү);
- хирургиялык манипуляциялар;
- акушердик жана гинекологиядагы манипуляциялар;
- шашылыш жардам көрсөтүү үчүн манипуляциялар.

1-ГЛАВА: ЖАЛПЫ МИЛДЕТТЕР

Жалпы милдеттер универсалдуу жана кесиптик компетенциялар түрүндө түзүлгөн. Кесиптик компетенциялар дарыгердин ишмердүүлүгүнө жараша бөлүштүрүлөт.

1. Жалпы илимий компетенциялар	
ОК-1	социалдык маанилүү маселелерди жана процесстерди талдоого жөндөмдүү, илимий, математикалык жана гуманитардык илимдердин ыкмаларын кесиптик жана коомдук ишмердүүлүктүн ар кандай түрлөрүндө колдонууга даяр
ОК-2	маанилүү саясий окуяларды жана тенденцияларды талдоого жөндөмдүү жана жарандык позицияны калыптандыруу үчүн дүйнөлүк тарыхый процесстин негизги түшүнүктөрүн жана мыйзам ченемдүүлүктөрүн өздөштүрүүгө, тарыхый мурастарга жана каада-салттарга сый жана аяр мамиле кылууга, мамлекеттин саясатын баалоого даяр
ОК-3	тиешелүү социалдык, илимий жана этикалык маселелер боюнча тыянактарды калыптандыруу үчүн зарыл болгон маалыматтарды заманбап маалыматтык технологияларды колдонуу менен чогултууга, иштеп чыгууга жана чечмелөөгө жөндөмдүү жана даяр
ОК-4	жамаатта иштөөгө жөндөмдүү жана даяр, социалдык, этникалык, конфессиялык жана маданий айырмачылыктарды түшүнүүчүлүк менен кабыл алат
2. Инструменталдык компетенциялар	
ИК-1	кесиптик маселелерди чечүү үчүн компьютердик технологиялар жана тутумдук жана колдонмо программалар менен иштөөгө жөндөмдүү жана даяр
ИК-2	маалыматтык коопсуздуктун негизги талаптарын эске алуу менен маалыматтык, библиографиялык ресурстарды жана маалыматтык-коммуникациялык технологияларды пайдаланууга жөндөмдүү жана даяр
ИК-3	мамлекеттик тилде жана расмий тилдерде жазуу жана оозеки байланышууга жөндөмдүү жана даяр, кесиптик милдеттерди чечүү үчүн чет тилдердин бирин өздөштүрүүгө жөндөмдүү
ИК-4	башкаруу ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү жана даяр; ишти уюштуруу башкаруу чечимдерин табуу жана кабыл алуу; ар кандай пикирлердин шарттарында жана өзүнүн кесиптик компетенциясынын чегинде жооптуу башкаруу чечимдерин табуу
3. Социалдык-инсандык жана жалпы маданий компетенциялар	
СЛК-1	кесиптик ишмердүүлүктө этикалык, деонтологиялык жана биоэтикалык принциптерди ишке ашырууга жөндөмдүү жана даяр
СЛК-2	кесиптик баарлашуу ыкмаларын өздөштүрүүгө инсандар аралык мамилелерди курууга, топто иштөөгө, конфликттик кырдаалдарды конструктивдүү чечүүгө, социалдык, этникалык, конфессиялык жана маданий айырмачылыктарды сабырдуулук менен кабыл алууга жөндөмдүү жана даяр;
СЛК-3	квалификацияны жогорулатууга, өзүн-өзү таанууга өзүн-өзү өнүктүрүүгө, өзүн-өзү актуалдаштырууга; убакытты башкарууга,

	иш-чараларды пландаштырууга жана уюштурууга, жеке жана кесиптик өнүгүү жана окутуу стратегиясын түзүүгө жөндөмдүү жана даяр
СЛК-4	коомдо кабыл алынган моралдык жана укуктук ченемдерди эске алуу менен өз ишин жүзөгө ашырууга, купуя маалыматтар менен иштөө боюнча мыйзамдарды жана ченемдик укуктук актыларды сактоого, кабыл алынган чечимдер үчүн социалдык жана этикалык жоопкерчилик тартууга жөндөмдүү жана даяр
СЛК-5	логикалык жана аргументтүү талдоого, жалпыга сүйлөөгө, дискуссия жана полемика жүргүзүүгө, тарбиялык жана билим берүү ишин жүзөгө ашырууга, кызматташууга жөндөмдүү жана даяр
4. Кесиптик компетенциялар	
4.1. Алдын алуучулук иш-чаралар	
ПК-1	калктын санитардык-эпидемиологиялык бейпилдиги үчүн айлана-чөйрөнүн объекттеринде КР мыйзамдарына ылайык эмгек гигиенасы, коммуналдык гигиена, тамак-аш гигиенасы, балдардын жана өспүрүмдөрдүн гигиенасы, радиациялык жана аскердик гигиена жаатында мамлекеттик санитардык көзөмөлдү жүзөгө ашыруу жолу менен калктын жугуштуу жана жугуштуу эмес ооруларынын алдын алуу боюнча иш-чараларды жүргүзүү
ПК-2	калктын санитардык-эпидемиологиялык бейпилдигин жана көзөмөлдү камсыз кылууга багытталган иш-чараларды уюштуруу максатында адамдын жашоо чөйрөсүнө лабораториялык, аспаптык изилдөөлөрдү жүргүзүү жана баалоо
ПК-3	жашоо чөйрөсү менен байланышкан калктын жугуштуу жана жугуштуу эмес ооруларынын көрсөткүчтөрүнө талдоо жүргүзүү
ПК-4	жугуштуу оорулардын очокторунда жана табигый - очоктук жугуштуу оорулар аймактарында эпидемияга каршы алдын алуу иш-чараларды пландаштыруу жана өткөрүү
ПК-5	кесиптик оорулардын алдын алуу боюнча иш-чараларды жүргүзүү жана аткарылышын текшерүү
ПК-6	сергек жашоо мүнөзүн калыптандыруу максатында, көзөмөлдө турган калк объекттердин кызматкерлери жана медициналык кызматкерлер арасында санитардык-агартуу иштерин жүргүзүү
ПК-7	белгиленген талаптарга шайкештигин же ылайык эместигин аныктоо максатында санитардык-эпидемиологиялык экспертизаларды, териштирүүлөрдү, изилдөөлөрдү, сыноолорду, баалоонун токсикологиялык, гигиеналык жана башка түрлөрүн, көзөмөлдө турган объекттердин, продукциялардын, кызмат көрсөтүүлөрдүн, жумуштардын долбоордук документтерин жүргүзүүгө жөндөмдүүлүгү жана даярдыгы
ПК-8	калктын жугуштуу жана жугуштуу эмес ооруларынын көрсөткүчтөрүн иликтөө жана талдоо жүргүзүү, жугуштуу оорулардын очокторунда, табигый-очоктук жугуштуу оорулар аймактарында эпидемияга каршы иш-чараларды пландаштыруу жана жүргүзүү, ошондой эле калкты эмдөөнү уюштуруу, анын натыйжалуулугун жана коопсуздугун баалоо

ПК-9	расмий эсептик-отчеттук документтердин маалыматтарын пайдалануу, статистикалык жана эпидемиологиялык ыкмаларды колдонуу менен, ошондой эле алдын ала жана мезгил-мезгили менен медициналык кароолордун негизинде калктын саламаттыгын изилдөөгө жөндөмдүүлүк жана даярдык
ПК-10	кырсыктардын жана кыйроолордун өзгөчө кырдаалдардын санитардык-эпидемиологиялык кесепеттерин талдоого жөндөмдүүлүк жана даярдык
ПК-11	физикалык, химиялык, биологиялык жана бактериологиялык ж. б. Ыкмаларды колдонуу менен сынамыктарды алууга жана лабораториялык изилдөөлөрдү жүргүзүүгө жөндөмдүүлүк жана даярдык
ПК-12	объектти изилдөөнүн алынган маалыматтарын чечмелөөгө жана гигиеналык ченемдердин негизинде тиешелүү чечимдерди чыгарууга жөндөмдүүлүгү жана даярдыгы: техникалык регламенттер, стандарттар, ЖУБК, ЖУБД, ЗБКД, КЧжЭ
ПК-13	"адамдын жашоо чөйрөсүнүн фактору-калктын саламаттыгы" системасында себептик-натыйжалык байланыштарды аныктоого жөндөмдүүлүк жана даярдык
ПК-14	кызматкердин организминде эмгек шарттарынын зыяндуу факторлорунун таасир этүү даражасын аныктоого жөндөмдүүлүгү жана даярдыгы, аны баалоо, кесиптик оорулардын жана уулануулардын себептерин иликтөө жана эмгекти коргоо, кесиптик оорулардын алдын алуу боюнча иш-чараларды уюштурууга катышуу
ПК-15	радиациянын адамдын ден-соолугуна тийгизген таасирин аныктоого жөндөмдүүлүк жана даярдык
ПК-16	өнүгүү мыйзам ченемдүүлүгүн, жайылуу шарттарын аныктоо, тобокелдик факторлорун аныктоо жана аны азайтуу боюнча багыттарды тандоо максатында жугуштуу жана жугуштуу эмес оорулардын жайылышынын себептик-натыйжалык байланыштарын изилдөөгө жөндөмдүүлүк жана даярдык
ПК-17	медициналык процедураларды аткарууда жугуштуу оору жукпоосун текшерүү ыкмасын көзөмөлдөөгө жөндөмдүүлүк жана даярдык
4.2. Дарылоо иш-чаралары	
ПК-18	бейтаптын диагнозун аныктоо жана медициналык картасын толтуруу үчүн сурамжылоо, текшерүү, лабораториялык-инструменталдык изилдөөлөрдүн натыйжаларын чечмелөө жөндөмдүүлүгү жана даярдыгы
ПК -19	госпиталга чейинки этапта кечиктирилгис шарттарда, экстремалдык шарттарда, массалык жабыркоо очокторунда жана эпидемияларда биринчи медициналык жардам көрсөтүүгө жөндөмдүүлүк жана даярдык
ПК- 20	ден соолукту дарыгердик калыбына келтирүү чындоо иш-чараларын жана контингенттерди санаториялык-курорттук дарылоону жүргүзүүгө катышууга жөндөмдүүлүгү жана даярдыгы
4.3. Уюштуруу-башкаруу ишмердүүлүгү	
ПК-21	расмий мыйзамдык, ченемдик жана укуктук документтердин талаптарынын

	негизинде КРда мамлекеттик санитардык-эпидемиологиялык көзөмөлдү камсыз кылуу максатында өз ишмердигинин жана калктын санитардык-эпидемиологиялык бейпилдигин камсыздоо, керектөөчүлөрдүн укуктарын жана керектөө рыногун коргоо чөйрөсүндө текшерүү жана көзөмөлдөө боюнча функцияларды жүзөгө ашыруучу органдардын; өз ишин жүзөгө ашыруучу мекемелердин ишинин натыйжаларын талдоого жөндөмдүүлүгү жана даярдыгы
ПК-22	адамдын жашоо чөйрөсүнүн факторлорунун жагымсыз таасиринин шартында калктын ден соолугун сактоого багытталган башкаруучулук чечимдерди кабыл алууга жөндөмдүүлүк жана даярдык
ПК-23	алдын алуу жана эпидемияга каршы иш-чаралардын натыйжалуулугун жана сапатын өз алдынча же башка адистер менен биргеликте натыйжалуу текшерүүнү камсыз кылуу үчүн иштеп чыгууга жана баалоого жөндөмдүүлүк жана даярдык
ПК-24	өзгөчө коркунучтуу жугуштуу оорулардын очогунда, жаратылыш кырсыктарында жана ар кандай өзгөчө кырдаалдарда калкты коргоо боюнча санитардык-эпидемияга каршы (алдын алуучулук) иш-чараларды жүргүзүүгө жөндөмдүүлүк жана даярдык
ПК-25	врачтык этиканын эрежелерин, купуя маалымат менен иштөө боюнча мыйзамдарды жана ченемдик актыларды сактоого, дарыгердин сырды сактоого, иш кагаздарын жүргүзүүнүн негиздерине ээ болууга жөндөмдүүлүк жана даярдык
4.4. Метрологиялык иш-чаралар	
ПК – 26	калктын санитардык-эпидемиологиялык бейпилдигин камсыз кылуу үчүн ченемдик мыйзамдык документтерди иштеп чыгууга катышуу жөндөмдүүлүгү жана даярдыгы
4.5. Билим берүү ишмердүүлүгү	
ПК-27	калк арасында оорулардын алдын алуу, сергек жашоо ыңгайын жүргүзүү жана ден соолукту чыңдоо, ошондой эле көзөмөлдө турган объекттердин кызматтарына гигиеналык тарбия берүү боюнча санитардык-агартуу иштерин жүргүзүү жөндөмдүүлүгү жана даярдыгы
4.6. Илимий-изилдөө ишмердүүлүгү	
ПК-28	гигиена, санитария жана эпидемиология маселелери боюнча илимий-медициналык адабияттардын ар кандай булактарын изилдөөгө жана жашоо чөйрөсүнүн факторлорун, калктын оорусун изилдөө жана аны баалоо үчүн жаңы ыкмаларды үйрөнүү жана ыкмаларды өздөштүрүүгө жөндөмдүүлүк жана даярдык
ПК-29	гигиеналык изилдөөлөрдүн натыйжаларын чечмелөө, гигиена илимине жана санитардык практикага киргизилип жаткан жаңы ыкмалардын жана технологиялардын стратегиясын түшүнүү жөндөмдүүлүгү жана даярдыгы
ПК-30	оорулардын келип чыгышынын себебин, шарттарын жана механизмдин жана алардын эпидемиологиялык детерминанттар боюнча таралышын

	түшүндүрүүчү гипотезаларды түзүүгө, баалоого жана текшерүүгө жөндөмдүүлүк жана даярдык (оорулардын аймактарга, калктын топтооруна, убакыт боюнча, жынысы боюнча таралышы)
--	---

2-ГЛАВА: МЕДИЦИНАЛЫК-АЛДЫН АЛУУЧУЛУК ДИСЦИПЛИНАЛАРДЫК МАКСАТТАР:

2.1. САНИТАРДЫК-ЭПИДЕМИОЛОГИЯЛЫК КОМПОНЕНТ

КОМПЕТЕНЦИЯЛАР	Деңгээл
2.1.1. ЖАЛПЫ ГИГИЕНА	
<i>Аба гигиенасы</i>	
Климаттык шарттардын адамдын ден соолугуна тийгизген таасирин баалоо	1
Күн радиациясынын адамдын ден соолугуна тийгизген таасирин баалоо	1
<i>Суу гигиенасы</i>	
Суунун сапатынын адамдын ден соолугуна тийгизген таасирин аныктоо	1
<i>Тамактануу гигиенасы</i>	
Тамактануу мүнөзүнүн адамдын ден соолугунун абалына тийгизген таасирин баалоо	1
<i>Топурак гигиенасы</i>	
Топурактын калктын ден соолугуна тийгизген таасирин гигиеналык баалоо	1
<i>Балдар жана өспүрүмдөрдүн денсоолугу</i>	
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн ден соолугуна экологиялык факторлордун таасирин баалоо	1
2.1.2. ЖАЛПЫ ЭПИДЕМИОЛОГИЯ	
Жугуштуу оорулардын эпидемиологиялык процесси жөнүндө түшүнүк	
Эпидемиялык процесске тобокелдик факторлорунун таасирин баалоо	1
Оору козгогучту берүү механизмдин анын касиеттери боюнча аныктоо	1
Оорунун эпидемиологиялык өзгөчөлүктөрүнө жараша эпидемияга каршы жана алдын алуучу иш-чараларды жүргүзүү	1
Оорунун өнүгүшүнө таасир этүүчү тышкы чөйрөнүн жагымсыз факторлорун аныктоо	1
Оорунун өнүгүүгө тобокелдик коркунучунун факторлорун аныктоо	1
Өзгөчө кырдаалдардын өнүгүү факторлорун аныктоо	1
Ооруну берүү механизмдин бузууга багытталган иш-чаралар	
Дезинфекция, дезинсекция, дератизация каражаттарын пайдалануунун түрлөрүн жана ыкмаларын аныктоо жана стерилизациялоо	1
Ар кандай профилдеги медициналык мекемелерде жугуштуу ооруларды текшерүүнүн контролдун сапатын аныктоо жана баалоо	1
Медициналык манипуляциянын коопсуздугун текшерүү	1

Медициналык калдыктарды чогултууну, сактоону жана жок кылууну текшерүү	1
Жугуштуу ооруларды текшерүүгө мониторинг жүргүзүү	1
Жугуштуу оорулар менен күрөшүүдө иммунопрофилактика	
Иммунобиологиялык препараттардын сапатын жана сакталышын уюштуруу жана контролдоо	1
Алдын алуучулук эмдөөлөрдү пландаштыруу жана уюштуруу	1
Эмдөөдөн кийинки терс көрүнүштөрдүн алдын алуу	1
Эпидемиологиялык көзөмөлдөө системасы	
Жугуштуу жана мите ооруларына эпидемиологиялык көзөмөлдү уюштуруу жана жүргүзүү	1
Эпидемиологиядагы эпидемиологиялык диагностика жана далилдүү медицина	
Эпидемияга каршы жана алдын алуу иш-чараларын уюштуруу жана пландаштыруу үчүн эпидемиологиялык диагностиканы жүргүзүү	1
Эпидемиологиялык изилдөөлөрдө далилдүү медицина ыкмаларын колдонуу	1
2.1.3. КОММУНАЛДЫК ГИГИЕНА	
Суу жана суу менен камсыздоо гигиенасы. Суу объектилерин коргоо	
Калк жашаган жерлердин чарбалык-ичүүчү суусун гигиеналык баалоо	1
Санитардык коргоо зоналарын гигиеналык баалоо	1
Ичүүчү сууну бөлүштүрүү системаларын гигиеналык баалоо	1
Ичүүчү суунун абалына мамлекеттик санитардык көзөмөл жүргүзүү	2
Суу объектилеринин булгануу булактарын гигиеналык баалоо	1
Шаардык саркынды сууларды гигиеналык баалоо	2
Суу объектилерин санитардык коргоо боюнча иш-чараларды иштеп чыгуу	1
Тиричилик жана өнөр жай саркынды сууларды тазалоону гигиеналык баалоо	1
Суу объектилерин коргоого эскертүүчү мамлекеттик санитардык көзөмөл жүргүзүү	2
Суу объектилерин коргоого учурдагы мамлекеттик санитардык көзөмөлдү жүргүзүү	1
Жер астындагы жана жер үстүндөгү булактардан суу алууда тазалоочу курулмалардын схемаларын кароо	2
Суу объектилерин коргоо	
Тазалоо станциясынын негизги курулмаларынын долбоорлорунун санитардык экспертизасы	2
Калк жашаган жерлердин саркынды сууларын тазалоо схемаларынын долбоорлорун санитардык баалоо	2
Чакан канализациянын долбоорун санитардык баалоо	1
Топурактын Гигиенасы жана калк жашаган жерлерди тазалоо	
Топурактын экзогендик химиялык кошулмалар менен булганышынын негизги көрсөткүчтөрүн изилдөө	2
Калк жашаган жерлердин топурагын гигиеналык баалоо	1
Топурактын курамын жана физикалык касиеттерин гигиеналык баалоо	1
Калк жашаган жерлердин кыртышын санитардык коргоо боюнча иш-чараларды иштеп чыгуу	1

Калк жашаган жерлерди тазалоого санитардык баа берүү	1
Катуу жана суюк калдыктарды зыянсыздандыруу боюнча курулмаларды санитардык баалоо	1
Калктуу конушту тазалоо схемаларынын долбоорлорунун санитардык экспертизасы	2
Атмосфералык абанын гигиенасы	
Калк жашаган жерлердин атмосфералык абасын гигиеналык баалоо	1
Атмосфералык абаны санитардык коргоо боюнча иш-чараларды иштеп чыгуу	1
Атмосфералык абанын сапатына мамлекеттик санитардык көзөмөл жүргүзүү	2
Атмосфералык абанын булганышынын калктын ден соолугуна тийгизген таасирин изилдөө	2
Турак жай жана коомдук имараттардын гигиенасы	
Калк жашаган жерлердеги ызы-чуунун деңгээлин гигиеналык баалоо жана аны азайтуу боюнча иш-чараларды жүргүзүү	1
Турак жай жана коомдук имараттардын табигый жарыктандыруу жана инсоляциялык абалын гигиеналык баалоо	1
Турак жай жана коомдук имараттардын инженердик жылытуу жана желдетүү системаларын гигиеналык баалоо	1
ЭМТ таасиринен калктуу конуштарды коргоо боюнча иш-чаралардын комплексин иштеп чыгуу	2
Турак жай жана коомдук имараттарды курууда колдонулган жасалгалоочу материалдарды гигиеналык баалоо	2
Иштөө бөлмөсүнүн ики чөйрөсүнүн параметрлерин гигиеналык баалоо	2
Калк жашаган жерлерди пландоо гигиенасы	
Калк жашаган жерлерди райондук жана региондук пландаштырууну уюштуруу	2
Калк жашаган жерлерди пландоону жана туура жайгаштырууну гигиеналык баалоо	2
Калк жашаган жерлердин ички түзүлүштөрдүн гигиеналык баалоо	1
Шаардык жана айылдык калктуу конуштарды пландоо жана куруу долбоорлорунун санитардык экспертизасы	2
Типтүү турак жай имараттарынын долбоорлорун гигиеналык баалоо жана кошумча долбоорлорду карап чыгуу	2
Батир тибиндеги турак жай имаратынын долбоорлорун санитардык экспертизалоо	2
Оорукананы пландоо жана куруу долбоорлорунун санитардык экспертизасы	1
Мончо жана кир жуучу жай долбоорлорунун санитардык экспертизасы	1
Дарылоо-алдын алуу уюмдарынын гигиенасы (ДАУ)	
ДАУну пландоону жана пайдаланууну гигиеналык баалоо	1
2.1.4. ЭМГЕКГИГИЕНАСЫ	
Эмгек физиологиясынын негиздери	
Иштеп жатканда организмдин функционалдык абалын баалоо	1
Эргономиканын ден-соолукка жана иш жөндөмдүлүкө тийгизген таасирин баалоо	1
Чарчоонун алдын алуу жана анын натыйжалуулугун баалоо	1
Өндүрүштөгү метеорологиялык шарттар	

Өндүрүштүк микроклиматтын жумушчулардын организмине тийгизген таасирин баалоо жана алдын алуу иш-чараларын жүргүзүү	1
Атмосфералык басым	
Атмосфералык басымдын жогорулашында жана төмөндөшүндө эмгек шарттарын баалоо жана алдын алуу иш-чараларды жүргүзүү	1
Өндүрүш чаңы	
Өндүрүш чаңынын организмге тийгизген таасирин баалоо жана алдын алуу иш-чараларын жүргүзүү	1
Механикалык термелүүлөр	
Өндүрүштүк ызы-чуунун организмге тийгизген таасирин баалоо жана алдын алуу иш-чараларын жүргүзүү	1
Өндүрүштүк термелүүнүн организмге тийгизген таасирин баалоо жана алдын алуу иш-чараларын жүргүзүү	1
Өндүрүштүк радиация	
Иондошпогон нурлануу булактары менен иштөөдө эмгек шарттарын гигиеналык баалоо жана профилактикалык иш-чараларды жүргүзүү	1
Өндүрүш чөйрөсүндө абанын иондошуусун баалоо	2
Өндүрүштүк токсикология	
Жумушчу зонанын абасынын, өндүрүштүк жабдуулардын жана жумушчулардын терисинин химиялык заттар менен булгануу деңгээлин гигиеналык баалоо	1
Металлдар менен иштөөдө эмгек шарттарын гигиеналык баалоо жана алдын алуучу иш-чараларды жүргүзүү	1
Органикалык эриткичтер менен иштөөдө эмгек шарттарын гигиеналык баалоо жана алдын алуучу иш-чараларды жүргүзүү	1
Дүүлүктүрүүчү газдардын жана көмүртек кычкыл газынын жумушчулардын организмине тийгизген таасирин баалоо жана алдын алуу иш-чараларын жүргүзүү	1
Химиялык заттардын биргелешкен таасирин баалоо жана алдын алуу иш-чараларын жүргүзүү	1
Өндүрүштүк аллергияларды гигиеналык баалоо жана алдын алуучу иш-чараларды жүргүзүү	2
Биологиялык жаратылыштын өндүрүштүк факторлорун гигиеналык баалоо жана алдын алуу иш-чараларын жүргүзүү	2
Пестициддер жана минералдык жер семирткичтер менен иштөөдө эмгек шарттарын гигиеналык баалоо жана алдын алуучу иш-чараларды жүргүзүү	1
Өндүрүштүк канцерогендер менен иштөөдө эмгек шарттарын гигиеналык баалоо жана алдын алуучу иш-чараларды жүргүзүү	2
Өндүрүштүк желдетүү	
Өндүрүштүк жайлардын табигый жана механикалык желдетилишин гигиеналык баалоо	1
Өндүрүштүк жарык	
Өндүрүштүк жайларда табигый жана жасалма жарыктандыруу гигиеналык баалоо	1
Өнөр жайдын жана айыл чарбасынын айрым тармактарында эмгек коргоо	
Тоо-кен жана көмүр өнөр жайынын эмгек шарттарын гигиеналык баалоо	1

Айыл чарба өндүрүшүндө эмгек шарттарын гигиеналык баалоо	1
Жеңил өнөр жайдагы эмгек шарттарын гигиеналык баалоо	1
Машина куруу тармагындагы эмгек шарттарын гигиеналык баалоо	1
ГЭС кызматкерлеринин эмгек шарттарын гигиеналык баалоо	1
Жумуш орундарын аттестациялоону уюштурууга жана жүргүзүүгө ө катышуу	2
Курулушта жана курулуш материалдарын өндүрүүдө эмгек шарттарын гигиеналык баалоо	1
Аялдардын жана өспүрүмдөрдүн эмгек гигиенасы	
Аялдардын эмгек шарттарын гигиеналык баалоо	1
Өспүрүмдөрдүн эмгек шарттарын гигиеналык баалоо	1
Эмгек гигиенасы жаатындагы мамлекеттик санитардык көзөмөл	
Өнөр жай ишканаларынын долбоорлорунун санитардык-гигиеналык экспертизасы	2
Айыл чарба объектилерине жана өнөр жай ишканаларына санитардык-гигиеналык көзөмөл	1
2.1.5. ТАМАК-АШ ГИГИЕНАСЫ	
Дени сак жана тең салмактуу тамактануу	
Калктын айрым топторунун рационалдуу жана тең салмактуу тамактануусунун негизги принциптерин иштеп чыгуу	1
Калктын айрым топторунун тамак-аш статусунун көрсөткүчтөрүн баалоо	1
Организмдин физиологиялык макронутриенттерге болгон муктаждыгын аныктоо	1
Тамактануунун негизги талаптарын аныктоо	1
Ар кандай климаттык зоналарда жашаган адамдардын иш жүзүндө тамактануусунун өзгөчөлүктөрүн аныктоо	1
Эмгектин өзгөчө зыяндуу шарттарында алдын алуучулук рациондорду иштеп чыгуу	1
Витаминдин жетишсиздигинин алдын алуу	1
Микроэлементтердин жетишсиздигинин алдын алуу	1
Даяр тамактардын химиялык курамы жана энергетикалык баалуулугу	
Күнүмдүк рациондун макро жана микроэлементтик курамын жана энергетикалык баалуулугун баалоо	1
Сапат жана коопсуздук боюнча корутундуну тариздөө (негиздөө) :	
сүт жана сүт азыктарын өндүрүүнү	1
эт жана эт азыктарын өндүрүүнү	1
колбаса азыктарын	1
балык жана деңиз азыктарын	1
дан азыктарын	1
Концентраттар, кургатылган азыктар жана галеттерди	1
алкоголсуз жана улуттук суусундуктарды	1
майлар жана суюк майларды	1
Банкадагы консервалар	1
кондитердик азыктарды жана балды өндүрүүнү	1
Тамак-аш кошулмаларынын коопсуздугун аныктоо, аларды индекстөө жана ченемдөө	2

Эскертүүчү санитардык көзөмөлдү жүргүзүү	
Коомдук тамактануу ишканаларынын долбоорлорун кароо	2
Тамак-аш өнөр жайы жана соода ишканаларынын долбоорлорун кароо	2
Санитардык көзөмөлдү жүргүзүү:	
коомдук тамактануу ишканаларында	1
базарларында жана азык-түлүк дүкөндөрүндө	1
сүттү кайра иштетүүчү ишканаларда	2
эт азыктарын кайра иштетүүчү ишканаларда	2
колбаса азыктарын өндүрүү боюнча ишканаларда	2
балык жана балык азыктарын өндүрүү боюнча ишканаларда	2
ун чыгаруучу ишканаларда	1
нан жана нан азыктарын өндүрүү боюнча ишканаларда	1
акшакдан жана буурчак өсүмдүктөрүн өндүрүү боюнча ишканаларда	1
кондитердик ишканаларда	2
макарон азыктарын өндүрүү боюнча ишканаларда	1
тамак-аш концентраттарын өндүрүү боюнча ишканаларда	1
алкоголсуз жана улуттук суусундуктарды чыгаруу боюнча ишканаларда	1
майларды жана суюк майларды өндүрүү боюнча ишканаларда	2
консерваларды өндүрүү боюнча ишканаларда	2
Тамактан уулануу	
Микробдук жана микробдук эмес себептер аркылуу тамак-аштан ууланууну иликтөө жана алдын алуу	1
Дарылоо тамак-ашы, дарылоо тамак столдорун иштеп чыгуу:	
стандарттык мүнөздүү тамактардын түрлөрүн	1
химиялык жана механикалык аярлоо мүнөздүү тамактарды	1
белогу азайган диеталар менен	1
белоктун көбөйүшү менен мүнөздүү тамактарды	1
аз калориялуу мүнөздүү тамактар үчүн	1
аз микроэлементтерде жана гиповитаминоздордо	1
ДАА мекемелеринин тамак-аш блокторун санитардык-гигиеналык текшерүү	1
Дарылоо-алдын алуу мекемелеринде дарылоо тамак-ашын баалоо	1
2.1.6. БАЛДАРДЫН ЖАНА ӨСПҮРҮМДӨРДҮН ГИГИЕНАСЫ	
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн ден соолугун калыптандыруу	
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн физикалык өнүгүүсүн баалоо	1
Ден соолук критерийлери жана топтору боюнча балдардын жана өспүрүмдөрдүн ден соолугун баалоо	1
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн билим берүү иш-аракеттеринин гигиенасы	
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн ишинин узактыгын жана мүнөзүн баалоо	1
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн чарчоо даражасын баалоо, алдын алуу	1
Балдар жана өспүрүмдөр күн тартибин курууну баалоо	1

Балдардын жана өспүрүмдөрдүн билим берүү уюмдарында окуу-тарбия процессин баалоо	1
Кыймыл аракети жана дене тарбия гигиенасы	
Балдардын жашына жана жынысына жараша кыймылдын зарылдыгын аныктоо	1
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн билим берүү уюмдарында дене тарбияны уюштурууну баалоо	1
Окуучуларды эмгекке тарбиялоо, окутуу жана кесиптик билим берүүнүн гигиенасы	
Өсүп жаткан организмге эмгектин таасирин аныктоо жана балдардын жана өспүрүмдөрдүн эмгек ишмердүүлүгүнүн функционалдык системасынын калыптанышынын өзгөчөлүктөрү	2
Балдар жана өспүрүмдөр билим берүү уюмдарында эмгекке тарбиялоону жана окутууну уюштурууну баалоо	1
Медициналык-физиологиялык кесиптик багыт берүү жана консультацияларды өткөрүү	2
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн тамактануу гигиенасы	
Тамак-ашка жана энергияга болгон муктаждыкты аныктоо	1
Уюшкан жана уюштурулбаган балдар жамааттарынын тамактануусун баалоо	1
Балдарды жана өспүрүмдөрдү өнүктүрүү, тарбиялоо жана окутуу чөйрөсүнүн гигиенасы	
Кийим-кеченин жана бут кийимди баалоо	1
Балдардын оюнчуктарын баалоо	1
Балдар китептерин, окуу китептерин жана жазуу шаймандарын баалоо	1
Окуу эмеректерин, жабдууларын жана алардын жайгаштырылышын баалоо	1
Балдар жана өспүрүмдөр үчүн мекемелерди жайгаштыруунун, пландоонун жана пайдалануунун гигиеналык принциптери	
Мектепке чейинки жана жалпы билим берүүчү балдар мекемелеринин долбоорлорун санитардык-гигиеналык экспертизалоо	2
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн билим берүү уюмдарынын аба-жылуулук режимин баалоо	1
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн билим берүү уюмдарын жарыктандырууну баалоо	1
Балдар жана өспүрүмдөр билим берүү уюмдарынын суу менен камсыз болушун жана канализациясын баалоо	1
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн сергек жашоо образын калыптандыруунун негиздери	
Сергек жашоо образын калыптандыруу боюнча иш-чараларды иштеп чыгуу	1
Гигиеналык тарбия берүү жана окутуу боюнча иш-чараларды иштеп чыгуу	1
Балдарды жана өспүрүмдөрдү медициналык жана санитардык-эпидемиологиялык камсыз кылуу	
Медициналык жардамды жакшыртуу боюнча иш-чараларды иштеп чыгуу	2
Балдар жана өспүрүмдөр мекемелеринин үстүнөн санитардык-эпидемиологиялык текшерүү (көзөмөл) жүргүзүү	1
2.1.7. РАДИАЦИЯЛЫК ГИГИЕНА	
Радиациянын булактары, алардын организмге тийгизген таасири	

Иондоштуруучу нурлануу булактарын баалоо жана алардын гигиеналык мааниси	1
Заманбап өнөр жайда изотопторду жана радиацияны баалоо	2
Дозалык нурлануу	
Иондоштуруучу нурлануу булактары менен иштөөдө тышкы жана ички нурланууну баалоо	1
Радиациялык коопсуздук учурунда эмгек гигиенасы	
Дефектоскопия учурунда эмгекти гигиеналык баалоо	2
Иондоштуруучу нурлануунун жабык булактары менен иштөөдө коопсуздукту радиациялык баалоо	1
Иондоштуруучу нурлануунун ачык булактары менен иштөөдө коопсуздукту радиациялык баалоо	2
Радиациялык коопсуздукка санитардык-гигиеналык көзөмөл	
Радиациялык гигиена жаатында мамлекеттик санитардык көзөмөл жүргүзүү	2
Санитардык дозиметрдик жана медициналык текшерүү жүргүзүү	1
Радиациялык-гигиеналык жана социалдык-гигиеналык мониторинг жүргүзүү	2
Айлана-чөйрөнү радиоактивдүү булгануудан коргоо	
Айлана-чөйрөнүн радиоактивдүү булгануусун гигиеналык баалоо	2
Радиациялык авария учурундагы иш-чараларды иштеп чыгуу	2
Уран калдыктарын сактоочу жайларды гигиеналык баалоо	2
Иондоштуруучу нурлануу булактарына мамлекеттик санитардык көзөмөл	
Атмосферага радиоактивдүү заттардын чыгышы боюнча санитардык-коргоо зоналарынын аянтын аныктоо	2
Иондоштуруучу нурланууну колдонуучу мекемелердин долбоорлоруна экспертиза жүргүзүү	2
2.1.8. АСКЕРДИК ГИГИЕНА	
Аскерлерди гигиеналык жактан камсыз кылуу	
Гигиеналык камсыздоону уюштурууда медициналык кызмат пайдаланган күчтөрдү жана каражаттарды баалоо	2
Аскерлерди жайгаштыруунун гигиенасы	
Аскерлердин талаа шартында жайгашуусун санитардык-гигиеналык баалоо	1
Ачык жана жабык коргонуу курулуштарын санитардык-гигиеналык баалоо	2
Аскер шаарчаларынын санитардык-гигиеналык абалын баалоо	2
Казарманын санитардык-гигиеналык абалын баалоо	2
Аскерлерди суу менен камсыздоо	
Талаа шарттарында аскерлерди суу менен камсыз кылууну уюштурууну баалоо	2
Аскерлердин тамак-аш гигиенасы	
Аскерлердин тамактануусун уюштурууну баалоо	1
Аскерлердин эмгек гигиенасы	
Аскерлердин негизги түрлөрүндө, танк жана мотоаткычтар бөлүктөрүндө эмгек шарттарын баалоо	2

Аскерлердин кыймылынын гигиенасы	
Аскерлердин кыймылын баалоо	2
2.1.9. ЖЕКЕЧЕ ЭПИДЕМИОЛОГИЯ	
<i>Ичеги-карын жугуштуу ооруларынын эпидемиологиясы жана көзөмөлдөө тутуму</i>	
Келте жана келте сымал	1
Шигеллездор	1
Сальмонеллездор	1
Вирустук гепатит А	1
Вирустук гепатит Е	1
Холера	1
Шал оорусу	1
Эшерихиоздор	1
Ротавирус жугуштуу оорусу	1
Стафилококк диареясы	1
Энтеровирустук оорулар (Коксаки жана ЕСНО)	1
Аэрозолдук жугуштуу оорулардын эпидемиологиясы жана көзөмөлдөө системасы	
Кептөөр	1
Кызамык	1
Кызылча	1
Паротит (кулак) оорусу	1
Көкжөтөл	1
Чечек оорусу	1
Скарлатина	1
Менингит оорусу	1
Кургак учук	1
Сасык тумоо жана ОРВИ (КДЖВО)	1
Мононуклеоз	1
Микоплазмоз	1
COVID-19	1
Кан аркылуу жугуучу оорулардын эпидемиологиясы жана көзөмөлдөө тутуму	
Ич келте оорусу	1
Чума	1
Бөртмө келте	1
Геморрагиялык ысытма	1
Кене энцефалити	1
Гемоконтакттуу инфекциялардын эпидемиологиясы жана эпидкөзөмөл системасы	
Вирустук гепатит В	1
Вирустук гепатит С	1
Вирустук гепатит,	1
ВИЧ-инфекциясы	1

Сырткы жабуулардын (тери, чел кабык) жугуштуу ооруларынын эпидемиологиясы жана эпидкөзөмөл системасы	
Кутурма	1
Селейме	1
Күйдүргү	1
Сап	1
Микроспория	1
Трихофития	1
Мите оорулардын эпидемиологиясы жана көзөмөлдөө тутуму	
Безгек	1
Токсоплазмоз	1
Лейшманиоз оорусу	1
Амебиаз	1
Лямблиоз оорусу	1
Аскаридоз	1
Гименолепидоз	1
Анкилостомидоз	1
Эхинококкоз	1
Тениоз	1
Дифиллоботриоз	1
Токсокароз	1
Трихенеллез	1
Описторхоз	1
Фасциоз	1
Эпидемиология жана жугуштуу эмес оорулардын алдын алуу	
Жүрөк-кан тамыр	1
Бронхо өпкө	1
Сийдик жолдору	1
Шишик	1
Секреция бездеринин	1
2.1.10. АСКЕРДИК ЭПИДЕМИОЛОГИЯ	
Аскерлердин санитардык-эпидемияга каршы мекемелеринин түзүмүн баалоо	1
Санитардык-эпидемиологиялык чалгындоо жүргүзүү	1
Бактериологиялык каражаттарды аныктоону	1
Дарылоо-көчүрүү жана күн тартибин чектөө иш-чараларын уюштуруу жана өткөрүү	1
Аскерлерди бактериялардын каршы коргоо	1
Эпидемияга каршы камсыздоо жана аскерлерди бактерияга каршы коргоо	1
Өзгөчө кырдаалдарда жана кыйроолордо эпидемиологиялык иш-чараларды жүргүзүү	1
Анын түрүнө жараша санитардык-эпидемиологиялык чалгындоонун максаттарын жана милдеттерин аныктоо	1
Көрсөткүчтүн түрүнө жараша максаттарды жана милдеттерди аныктоо	1

2.1. ПРОФИЛЬНЫЕ НАВЫКИ

Компетенциялар	Денгээл
2.2.1. ЖАЛПЫ ГИГИЕНА	
Абаны изилдөө	
Температураны аныктоо	1
Нымдуулукту аныктоо	1
Абанын кыймылын аныктоо	1
Атмосфералык басымды аныктоо	1
Адамдын организмине абанын физикалык факторлорунун биргелешкен таасирин аныктоо	1
Аба чөйрөсүнүн CO ₂ көрсөткүчүн аныктоо	1
Табигый жарыктын аныктамасы	1
Жасалма жарыкты аныктоо	1
Сууну изилдөө	
Шордуулукту аныктоо	1
Фториддерди аныктоо	1
Сууну тазалоо	1
Сууну зыянсыздандыруу	1
Тамактанууну изилдөө	
Антропометриялык көрсөткүчтөр боюнча тамак-аштын шайкештигин аныктоо	1
Топурак изилдөө	
Топуракты физикалык-механикалык касиеттери боюнча изилдөө	1
Абанын булганышын изилдөө	
Абанын чаңын изилдөө	1
Ызы-чууну изилдөө	1
Термелүүнү изилдөө	1
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн ден соолугун окуп үйрөнүү	
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн физикалык өнүгүүсүн изилдөө жана баалоо	1
2.2.2. ЖАЛПЫ ЭПИДЕМИОЛОГИЯ	
Изилдөө үчүн керектүү материалдарды чогултуу	1
Каттоонун тиешелүү формаларын колдонуу менен кырдаал жөнүндө билдирүүнү тариздөө, алынган жыйынтыктарга талдоо жүргүзүү жана интерпретациялоо	1
Калктын ден соолук көрсөткүчтөрүн баалоо	1
Жугуштуу жана жугуштуу эмес оорулардын таралышынын негизги себептик байланыштарын бөлүп көрсөтүү	1
Оорунун интенсивдүү, экстенсивдүү көрсөткүчтөрүн эсептөө	2
Орточо ката, ишеним интервалдарын эсептөө. Режим, медиана, ОР, ОШ, Р	1

Жугуштуу оорулардын очогун текшерүү	1
Жугуштуу оорулардын очогунда эпидемияга каршы иш-чараларды өткөрүүнү уюштуруу	1
Табигый-очоктук жугуштуу оору очогунда эпидемияга каршы иш-чараларды уюштуруу	1
Эмдөөнүн натыйжалуулугун баалоо эсеби	1
Маалыматтарды чогултуу үчүн оорулардын эсептик-отчеттук формаларын пайдалануу	2
Ооруга чалдыгуунун, өлүмгө учуроонун, майыштуулуктун жана убактылуу эмгекке жарамдуулугун жоготуунун көрсөткүчтөрүн эсептөө	1
Ооруга чалдыгуунун медициналык, социалдык жана экономикалык зыяндарын эсептөө	1
Алынган маалыматтарга аналитикалык иликтөө жүргүзүү	1
Кырсыктардын жана өзгөчө кырдаалдардын өнүгүшүнүн кесепеттерин болжолдоо	1
Ичеги, аэрозолдук инфекциялардын очогунда үлгүлөрдү алуу	1
Эпидкөрсөткүчтөр боюнча медициналык мекемелерде, МЧБМ, мектептерде үлгү алуу	1
Аймакта катталган оорулардын түзүмүнө талдоо жүргүзүү	1
Оорулардын көп жылдык динамикасына талдоо жүргүзүү	1
Оорулардын жылдык динамикасына талдоо жүргүзүү	1
Эпидемиологиялык белгилери боюнча ооруларга талдоо жүргүзүү	1
Медициналык аспаптарды стерилизациялоонун ыкмасын, алгоритмин жана сапатын аныктоо	2
Кол жуу алгоритми боюнча медициналык кызматкерлердин билимин көзөмөлдөө жана баалоо	1
Далилдүү медицина методдорунун негизинде оорунун жайылышынын себептери жөнүндө гипотезаны иштеп чыгуу	2
2.2.3. КОММУНАЛДЫК ГИГИЕНА	
Суу жана суу менен камсыздоо гигиенасы	
Санитардык көзөмөл практикасында борборлоштурулган чарбалык-ичүүчү суу менен жабдуу булактарын тандоо	1
Суу менен жабдуу булагын тандоонун тууралыгы жөнүндө корутундуну тариздөө	1
Сууну тазалоонун кабыл алынган технологиялык схемасын жана башкы курулмалардын аянтчасы жайгашкан жерди тандоонун тууралыгы жөнүндө корутундуну тариздөө	1
Суу түтүк станциясына санитардык текшерүү жүргүзүү жана аны баалоо	2
Суу менен камсыздоо булактарынан сууну жана тазалоочу курулмаларды даярдоо ыкмаларын гигиеналык баалоо (коагуляция)	
Коагулянттын оптималдуу дозасын чоңдугун аныктоо	1
Суунун өң-түсүн аныктоо	1
Суунун тунуктугун аныктоо	1
Суунун жалпы жана жок кылынуучу катуулугун аныктоо	1
Суунун жегичтигин (негизүлүгүн) аныктоо	1

Ичүүчү сууну зыянсыздандыруу методдорун гигиеналык баалоо	
Хлор акташында активдүү хлордун пайызын аныктоо	1
Сууда хлордун оптималдуу дозасын аныктоо	1
Суудагы хлордун калдыгын аныктоо	1
Ичүүчү суунун сапатына лабораториялык текшерүүнү уюштуруу жана жүргүзүү	
Суунун органолептикалык касиеттери аныктоо	1
Суунун химиялык курамын аныктоо	1
Суунун катуулугун аныктоо	1
Суунун кургак калдыгын аныктоо	1
Суунун хлориддерин аныктоо (хлор иону)	1
Суунун перманганаттык кычкылдануусун аныктоо	1
Суудагы аммоний азотун аныктоо	1
Суудагы нитриттерди аныктоо	1
Суудагы нитраттарды аныктоо	1
Суу объектилерин коргоо	
Булгануу булактарын аныктоо жана алардын суу сактагычка тийгизген таасирин изилдөө	1
Көлмө-сууга жуунду сууларды кое берүүнүн санитардык шарттарын аныктоо (эсептик ыкма менен)	2
Агынды суунун үлгүлөрүн лабораториялык изилдөө ыкмалары	
Саркынды суулардын температурасын аныктоо	1
Саркынды суулардын боегун аныктоо	1
Саркынды суулардын жытын аныктоо	1
Саркынды суулардын тунуктугун аныктоо	1
Саркынды суулардын чөкмө заттарын аныктоо	1
Аныктоо агынды суулардын аралашкан заттары	1
Агынды суулардагы эриген кычкылтектеги аныктоо	1
КБТы аныктоо	1
Топурактын гигиенасы жана калк жашаган жерлерди тазалоо	
Химиялык анализ, бактериологиялык жана гельминтологиялык изилдөөлөр үчүн топурактын үлгүлөрүн алуу	1
Катуу жана суюк калдыктарды зыянсыздандыруу боюнча курулмаларды санитардык текшерүү	2
Атмосфералык абанын гигиенасы	
Атмосфералык абанын булганышына байкоо жүргүзүүнү уюштуруу	2
Атмосфералык абанын булгануу даражасын баалоо (номограмма боюнча)	1
Булгануунун жалгыз стационардык булагы үчүн жогорку уруксат берилген чектик чыгарууларды эсептөө жана аны гигиеналык баалоо	1
Турак жай жана коомдук имараттардын аба үлгүлөрүн алуу	1
Атмосфералык абаны лабораториялык изилдөө ыкмалары	
Чандын концентрациясын аныктоо	1

Күкүрт диоксидини аныктоо	1
Азот диоксидини аныктоо	1
Турак жай жана коомдук имараттардын гигиенасы	
Өнөр жай ишканаларынын санитардык-коргоо зоналарын уюштуруу жана баалоо	2
Турак жай жана коомдук имараттардын долбоорлорун кароодо табигый жана жасалма жарык берүүнү жайларды баалоо	1
Турак жай имараттарынын жана турак жай курулушунун аймактарынын инсоляциясынын узактыгын баалоо	1
Турак жай жана коомдук имараттарды жылытуу жана желдетүүнү баалоо	1
Турак жай жана коомдук имараттардын микроклиматын баалоо	1
Турак жай курулушунун аймагынын ызы-чуу тартибин алдын алуучу санитардык көзөмөл мезгилинде баалоо	2
Шаардык транспорт магистралдардын ызы-чуусун баалоо.	1
Калк жашаган жерлерди пландоо жана куруу гигиенасы	
Турак жай курулушунун тыгыздыгын, турак жай фондунун тыгыздыгын жана коңшулук калктын жыштыгын аныктоо	2
Оорукананы санитардык текшерүү	1
Чач тарачты санитардык текшерүү	1
Дарылоо-алдын алуу уюмдарынын гигиенасы (ДААУ)	
ДАА жайларынын микроклиматынын параметрлерин аныктоо жана аларды баалоо	1
ДАА жайларын жылытууну жана желдетүүнү баалоо	1
ДАА бөлмөлөрүнүн табигый жана жасалма жарыктандыруусун баалоо	1
2.2.4. ЭМГЕКГИГИЕНАСЫ	
Эмгек процесинин жумушчунун организминде таасирин окуп үйрөнүү ыкмалары	
Көрүү (угуу)- кыймыл реакциясын, көрүү кабылдоосунун ылдамдыгын, манжалардын титирөөсүн, теринин сезгичтик босогосун аныктоо	2
Чыдамдуулук коэффициентин аныктоо	1
Эмгек процесинде энергия чыгымдарын аныктоо	1
Булчуңдардын иштешин изилдөө жана баалоо	1
Өндүрүш шарттарында жумуш убактысынын пайыздык бөлүштүрүлүшүн аныктоо	1
Фотогониометриялык изилдөө ыкмасы жана жумушчу позаны баалоо	1
Эмгек процесинин оордугун жана чыңалуусун баалоо	1
Өндүрүштүк микроклиматты изилдөө	
Өндүрүштүк жайлардын микроклиматын өлчөө жана баалоо	1
Орточо жылуулук жүктөө индексин эсептөө	1
Жылуулук нурлануусунун интенсивдүүлүгүн өлчөө	2
Өндүрүш шарттарында иштегендердин жылуулук сезүү көрсөткүчтөрүн баалоо	1
Иш чөйрөсүндөгү ү абада чанды текшерүү жана баалоо ыкмалары	
Жумушчу зонанын абасынан чандын үлгүлөрүн алуу	1
Чандын дисперстүүлүгүн жана бөлүкчөлөрдүн морфологиясын аныктоо	1
Алынган (тартылган) абанын көлөмүн нормалдуу абалга келтирүү	1

Жумушчу чөйрөнүн абадагы чандын орточо жана максималдуу бир жолку концентрациясын эсептөө	1
Дем алуу органдарына чаң жана текшерүүдө чаң жүгүн эсептөө	1
Орточо чаң жүктөмүн эске алуу менен иш стажын эсептөө	1
Өндүрүштүк ызы-чууну изилдөө жана баалоо ыкмалары	
Өндүрүштө ызы-чууну өлчөө	1
Жыштык курамын жана эквиваленттүү ызы-чуу деңгээлин баалоо	1
Өндүрүштүк термелүүнү изилдөө жана баалоо ыкмалары	
Жалпы жана жергиликтүү титирөөнү өлчөө	1
Термелүүнүн спектралдык анализин жүргүзүү	1
Убакыт жана жыштык боюнча термелүүгө интегралдык баалоо жүргүзүү	1
Иондошпогон нурланууну изилдөө жана баалоо ыкмалары	
Жумуш ордунда жана ачык жумуш аянтта ЭМНну өлчөө	1
Жумуш ордунда Лазердик нурланууну өлчөө	1
Өнөр жай жарыктануусун изилдөө ыкмалары	
Жумуш орундарындагы жарыктанууну жана жарыкты өлчөө	1
Көз менен аткарылуучу иштин мүнөзүн аныктоо	1
Чачылуу коэффициентин жана контрасттын чоңдугун аныктоо	1
Жарык алкагын эске алуу менен ТЖКтин нормалдаштыруу	1
Өнөр жай желдетүү изилдөө ыкмалары	
Иштеп жаткан желдетүү түзүлүштөрүнүн натыйжалуулугун баалоо	1
Желдетүүчү агрегаттын өндүрүмдүүлүгүн аныктоо	1
Токсикология	
Абада химиялык заттарды аныктоонун экспресс- ыкмалары жүргүзүү	1
Токсикологиялык изилдөөлөр үчүн аба үлгүлөрүн алуу	1
Жумушчу чөйрөнүн абасындагы химиялык заттарга экспертиза жүргүзүү	2
Курч, жайыраак жана өнөкөт тажрыйбаларда химиялык заттардын уулуулугун аныктоо	2
ЗБКДин жана ЖУБКсы киргизүү	2
Эмгек гигиенасы жаатындагы мамлекеттик санитардык көзөмөл	
Өнөр жайынын айрым тармактарында эмгек шарттарын баалоо	1
Кызматкерлердин ден соолугунун абалын контролдоо	
Алдын ала жана мезгил-мезгили менен медициналык кароолорду уюштуруу	1
Өндүрүштөгү кесиптик ооруларды, ууланууларды жана кырсыктарды эсепке алуу жана каттоо	1
Өндүрүштө кесиптик ооруларды, ууланууларды жана бактысыз кокустуктарды (БК) иликтөө актысын түзүү	2
Өндүрүштө ооруга чалдыгуунун жана БК материалына талдоо жүргүзүү	2
2.2.5. ТАМАК-АШ ГИГИЕНАСЫ	

Тамактанууну изилдөө ыкмалары жана тамактануу статусун баалоо	
Организмдин энергия чыгымдарын аныктоо	1
Даяр тамактын химиялык курамын жана азыктык баалуулугун изилдөө	1
Тамактануу режимин баалоо	1
Организмдин тамактануу абалын баалоо	1
Иш жүзүндөгү тамактануу боюнча корутундуну тариздөө	1
Капиллярлардын каршылыгы менен организмдин С витамини менен камсыз болушун аныктоо	1
Железняковдун ыкмасы заарадагы С витаминин аныктоо	1
Даяр тамактардын жана азыктардын азыктык жана энергетикалык баалуулугун баалоо	
Даяр тамактардагы химиялык курамы жана энергиялык баалуулуктарды эсептөө	1
Даяр тамактардан жана тамак-аш азыктарынан изилдөөгө үлгү алуу	1
Органолептикалык изилдөөлөр	1
Тамактын тыгыз жана суюк бөлүгүнүн массасын аныктоо, аралаштырып эзүү	1
Даяр тамак-аштардын жана азыктардын нымдуулугун жана кургак калдыгын аныктоо	1
Даяр тамак-аш жана тамак-аш азыктарынын белогун аныктоо	2
Даяр тамак-аштагы жана тамак-аштагы майды аныктоо	2
Углеводдорго эсептөө жана даяр тамак-аштын жана азык-энергеиялык баалуулугу	1
Даяр тамактын С-витаминдик активдүүлүгүн аныктоо жана кулинардык иштетүүдө жоготууларды эсептөө	1
Тамак-аш жана суусундуктарды С витаминдештирүү, витаминдин дозасын эсептөө	1
Азык-түлүк байытуу сапатын аныктоо	1
Тамак-аштын сапаты жана коопсуздугу	
Сүт жана сүт азыктарын экспертизалоо	
Сүттү изилдөөгө алуу	1
Органолептикалык изилдөөлөр	1
Сүттүн жаңылык көрсөткүчтөрүн аныктоо	1
Сүттүн табигый көрсөткүчтөрүн аныктоо	1
Сүттөгү белокту аныктоо	1
Сүттүн пастеризациясына реакция	1
Кошумчаларды аныктоо	1
Кычкылдуулукту аныктоо	1
Майлуулукту аныктоо	1
Нымдуулукту аныктоо	1
Майлуулукту аныктоо	1
Эт экспертизасы	
Этти изилдөөгө алуу	1
Органолептикалык изилдөөлөр	1
Этти бактериоскопиялык изилдөө	1
Сорпонун күкүрт кычкыл жез менен реакциясы	1

Аминоаммиак азотунун курамын аныктоо	2
Учуучу май кислотасынын курамын аныктоо	2
25 баллдык система боюнча этти баалоо	1
Этте финндерди аныктоо жана баалоо	1
Трихинелла үчүн этти изилдөө жана баалоо	1
Колбаса азыктарынын экспертизасы	
Изилдөөгө алуу	1
Органолептикалык изилдөөлөр	1
Нымдуулукту аныктоо	1
Ашкана тузунун курамын аныктоо	1
Нитриттин курамын аныктоо	1
Крахмалды аныктоо	1
Балык жана балык азыктарын экспертизалоо	
Изилдөөгө алуу	1
Органолептикалык изилдөөлөр	1
Аммиактын кармалуусун аныктоо	1
Күкүрттүү суутекти аныктоо	1
Туздалган балыктардагы ашкана тузун аныктоо	1
Консерваларды экспертизалоо	
Изилдөөгө алуу	1
Банкаларды тышын текшерүү	1
Жылчыксыздыгын аныктоо	1
Органолептикалык изилдөөлөр	1
Физикалык-химиялык көрсөткүчтөрүн аныктоо	1
Дан азыктарын экспертизалоо	
Изилдөөгө алуу	1
Органолептикалык изилдөөлөр	1
Нымдуулукту аныктоо	1
Кычкылдуулукту аныктоо	1
Магниттик сыноо	1
Эргот аралашмасынын аныктамасы	1
Кара көсөө ун зыянкечтерин аныктоо	1
Клейковина аныктоо	1
Талдоо ыкмасы менен акшактардын булгануусун аныктоо	1
Курт-кумурскалар жана кенелер менен акшактардын булгануусун жугушун аныктоо	1
Физикалык-химиялык көрсөткүчтөрдүн аныктоо	1
Тоң айлардын жана суюк майлардын экспертизасы	
Изилдөөгө алуу	1
Органолептикалык изилдөөлөр	1
Ашкана тузун аныктоо	1
Тазалык даражасын аныктоо	1

Кислота санын аныктоо	1
Майдын табигыйлыгын аныктоо	1
Алкоголсуз суусундуктарды экспертизалоо	
Изилдөөгө алуу	1
Органолептикалык изилдөө	1
Сахариметр боюнча тыгыздыкты аныктоо	1
Кычкылдуулукту аныктоо	1
Сахаринге реакция	1
Консервант затка реакция	1
Жасалма боекторду аныктоо	1
2.1.6. БАЛДАРДЫН ЖАНА ӨСПҮРҮМДӨРДҮН ГИГИЕНАСЫ	
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн физикалык өнүгүүсүн изилдөө	
Антропометриялык изилдөөлөрдү жүргүзүү	1
Физиометриялык изилдөөлөрдү жүргүзүү	1
Соматоскопиялык изилдөөлөрдү жүргүзүү	1
Жамааттын жана инсандын физикалык өнүгүүсүн баалоо	
Жалпылоочу жана индивидуалдаштыруучу ыкма менен физикалык өнүгүүнүн көрсөткүчтөрүн чогултуу	1
Инсандын физикалык өнүгүүсүн баалоо (сигмальдык четтөө ыкмасы, баалоо таблицалары(регрессия шкаласы), комплекстүү ыкма, центильдик ыкма)	1
Балдардын ден соолугунун абалынын көрсөткүчтөрүн эсептөө жана талдоо	1
Нейрв-психикалык ден соолукту баалоо	
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн психикалык өнүгүүсүн изилдөө жана баалоо (психогигиена)	1
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн ден соолугун баалоо	
Громбахтын критерийлери боюнча ден соолук абалына комплекстүү баа берүү	1
Ден-соолук тобунун аныктамасы	1
Оорунун көрсөткүчтөрүн аныктоо	1
Ден-соолук индексинин аныктамасы	1
МЧБ мекемелериндеги жана жалпы билим берүү мекемелериндеги окуу-тарбия процессин гигиеналык баалоо	
Окуу жүктөмүн аныктоо	1
Сабактын узактыгын баалоо жана түзүлүшү	1
Сабактардын жүгүртмөсүн баалоо	1
Дене тарбия жана эмгек сабактарынын тыгыздыгын жана кыймыл тыгыздыгын баалоо	1
Кесиптик билим берүү окуу жайларында өспүрүмдөрдүн окуу-өндүрүштүк билимин баалоо	1
Окуу-тарбия процессинин психоэмоционалдык факторлорун аныктоо	2
Эс алуу жана ден соолукту чыңдоо иштерин уюштурууну баалоо	2
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн функционалдык абалын, иштөө жөндөмдүүлүгүн, кыймыл	

активдүүлүгүн жана субъективдүү абалын изилдөө	
Окуу-тарбиялоо процессинде организмдин функционалдык абалын баалоо	2
Физикалык ишке жөндөмдүүлүктү баалоо	1
Акыл-эмгек ишке жөндөмдүүлүктү баалоо	1
Кыймыл активдүүлүгүн изилдөө	1
Организмдин субъективдүү абалын изилдөө	1
6 жаштагы балдардын мектепке кирүүгө функционалдык даярдыгын аныктоо	2
Балдардын мектепке жетилгендигине комплекстүү баа берүү	2
МЧБ мекемелериндеги жана мектептердеги балдардын жана өспүрүмдөрдүн дене тарбиясын гигиеналык баалоо	
Балдар бакчасында жана жалпы билим берүү мекемелеринде дене тарбия сабагын баалоо	1
Физикалык күч келтирүүдө балдардын организмдин функционалдык мүмкүнчүлүктөрүн баалоо	2
Дененин такталуу даражасын баалоо	2
Ден соолугунун абалы боюнча мектеп окуучуларынын дене тарбия тобунун аныктамасы	2
Балдарды жана өспүрүмдөрдү эмгекке тарбиялоону жана окутууну гигиеналык баалоо	
Жалпы билим берүү мекемелеринде жана кесиптик окуу жайларында эмгекке тарбиялоону жана окутууну уюштурууну баалоо	1
Окуучулардын окуудан бош убактысында жумуш аткаруусун баалоо	1
Мектепте кесиптик багыт берүүнү жана врачтык-кесиптик кеңешти уюштуруу жана өткөрүү	2
Балдардын жана өспүрүмдөрдүн тамактануусун гигиеналык баалоо	
Энергия жоготууну изилдөө	1
Тамак рационун изилдөө	1
Балдар буюмдарын гигиеналык баалоо	
Үлгүлөрдү алуу жана балдар тиричилик буюмдарын сыноого сынамыктарды даярдоо	2
Кийим-кече, бут кийим, мектепке керектүү буюмдардын органолептикалык көрсөткүчтөрүн баалоо	1
Кийим-кече жана бут кийим материалдарды ным тартуусун аныктоо	1
Кийим жана бут кийим материалдардын аба өткөрүүсүн аныктоо	1
Кийим материалдарынын электрлештирилишин аныктоо	2
Кийимдин, бут кийимдин жана оюнчуктардын материалдарынын санитардык-химиялык көрсөткүчтөрүн аныктоо	2
Кийим-кече, бут кийим жана оюнчук материалдардын уулуу-гигиеналык көрсөткүчтөрүн аныктоо	2
Балдар кийиминин жылуулукту коргоочу касиеттерин баалоо	2
Оюнчуктардын нымдуу иштетүүгө, шилекейдин жана тердин таасирине коргоочу-декаративдик жабуусунун туруктуулугун аныктоо	1
Оюнчук чыгарган үндүн деңгээлин аныктоо	1
Оюнчуктун электромагниттик талааларынын деңгээлин аныктоо	1

Оюнчуктардын радиациялык деңгээлин аныктоо	2
Басылманын текстинин шрифттик таризделишине баа берүү	1
Окуу китептерин басып чыгарууну баалоо	1
Полиграфиялык материалдардын сапатын баалоо	1
Балдар үчүн басылмалардын полиграфиялык аткарылышынын сапатын баалоо	1
Окутуунун компьютердик каражаттарын баалоо (ТОК)	2
Балдарды жана өспүрүмдөрдү тарбиялоонун жана окутуунун шарттарына мамлекеттик көзөмөл	
МЧБМда жана жалпы билим берүү мекемелеринде балдарды жана өспүрүмдөрдү медициналык камсыздоону уюштурууну баалоо	2
2.2.7. РАДИАЦИЯЛЫК ГИГИЕНА	
Тышкы жана ички нурланууну өлчөө	
Иондоштуруучу нурланууну каттоону жүргүзүү	2
Дозиметр менен препараттын активдүүлүгүн өлчөө	2
Тышкы жана ички нурлануунун деңгээлин эсептөө	1
Топтук жана жеке дозиметриялык көзөмөл жүргүзүү	1
Түздөн-түз ыкмалар менен организмдеги радиоактивдүү заттардын кармалуусун аныктоо	1
Кыйыр ыкмалар менен организмдеги радиоизотоптордун кармалуусун аныктоо	2
Тышкы чөйрөнүн объектилеринин санитардык экспертизасы	
Аба, суу, планктон, бентос, чөкмө, топурак жана курулуш материалдарын изидөөгө алуу	1
Жумушчу беттердин жана жумушчулардын колдорунун булганышынын үлгүлөрүн изидөөгө алуу	1
Атмосфералык абадагы радиоактивдүү аэрозолдордун аныктоо	2
Атмосфералык абадагы радондун аныктамасы	2
Радиометрикалык изилдөөлөрдү жүргүзүү	1
Радиохимиялык изилдөөлөрдү жүргүзүү	2
Радиоактивдүү заттарды зыянсыздандыруу ыкмалары	
Абаны зыянсыздандыруу	2
Сууну зыянсыздандыруу	1
Беттерди (жайларды, жабдууларды, ЖКК жана колдорду ж. б.) дезактивациялоо	1
Дезактивациянын натыйжалуулугун баалоо (суу, аба, жайлар, жабдуулар, жеке коргонуу каражаттары жана колдор)	1
Иондоштуруучу нурлануу булактарына мамлекеттик санитардык көзөмөл	
Радиоактивдүү заттарды жана иондоштуруучу нурлануу булактарын колдонуучу мекемелер менен ишканаларды санитардык текшерүү	2
Иондоштуруучу нурлануу менен иштеген адамдарды алдын ала жана мезгил-мезгили менен медициналык кароодон өткөрүүнү уюштуруу жана аткаруу	2
Иондоштуруучу нурлануу менен иштөө укугуна санитардык паспортторду кайра иштөөгө жол-жоболоштуруу	2
Авариялык кырдаалдарды иликтөө жана алдын алуу иш-чараларын иштеп чыгуу	2

Аварияларды жана анын кесепеттерин жоюу боюнча иштердин натыйжалуулугун контролдоо	2
Турак жай жана коомдук имараттарды радиациялык-гигиеналык текшерүү	
Гамма-нурлануу дозасынын күчүн аныктоо	1
Ички абадагы радон изотопторунун эроанын жылдык орточо маанисин аныктоо	1
Турак жай жана коомдук имараттардын радиоактивдүүлүгүн баалоо	2
2.2.8. АСКЕРДИК ГИГИЕНА	
Аскерлерди жайгаштырууну изилдөө	
Коргонуу чептери үчүн орун тандоого санитардык-гигиеналык баалоо жүргүзүү	2
Талаа шартында суунун сапатын жакшыртуу ыкмалары	
Органолептикалык изилдөөлөр	1
Талаа шартында суунун коагуляциясынын сапатын баалоо	1
Активдүү хлордун дозасын эсептөө	1
Пантоцид таблеткасынын активдүүлүгүн аныктоо	1
Табелдик каражаттардын жардамы менен сууну комплекстүү тазалоо	1
Солдаттын негизги рационун түзүү жана баалоо ыкмалары	
Аскердин негизги рационунун курамдык анализин жүргүзүү	1
Аскер кызматчыларынын тамактануусун коррекциялоо	1
Консервалардын сапатын баалоо	1
Тамак-ашта жана витамин препараттарындагы С витаминин аныктоо	1
Даяр тамак-аш жана суусундуктарда дозасын эсептөө жана С-витаминдештирүү	1
С Витамин менен камсыздоону аныктоо үчүн тил сыноосун өткөрүү	1
2.2.9. ЖЕКЕЧЕ ЭПИДЕМИОЛОГИЯ	
Эпидемиялык очокту текшерүү	1
Жугуштуу оорунун булагын жана жугуу жолдорун аныктоо	1
Байланыш агенттиктеринин арасында иш-чараларды өткөрүү	1
Реконвалесценттерди диспансеризациялоонун аткарылышын текшерүү	1
Режимдик-чектөө иш-чараларын белгилөө	1
Байланышкандардын жана оорулуулардын иммунологиялык абалын текшерүү	1
Профилактикалык иш-чараларды өткөрүү	1
2.2.10. АСКЕРДИК ЭПИДЕМИОЛОГИЯ	
Колдонулган бактериологиялык куралдын түрүнө жараша Эпидемиологиялык кырдаалды баалоо	1
Эпидемиялык кырдаалга ылайык режимдик-чектөөчү иш-чараларды (обсервация жана карантин) киргизүү	1
Эпидемиялык кырдаалга ылайык дарылоо-орун которуу иш-чараларын колдонуу	1
Визуалдык, физикалык жана химиялык чалгындоо ыкмаларын колдонуу	1
Талаа шартында ооруканаларын жайгаштыруу шарттарын жана иш-тартибин аныктоо	1

2.2.11. МААЛЫМАТ МЕНЕДЖМЕНТИ	
Калктын санитардык-эпидемиологиялык бейпилдигин камсыздоо жаатында МСЭЖБ дарыгеринин ишинин укуктук жана мыйзамдык негиздерин колдонуу	2
Баштапкы документтерди, текшерүү актыларын, санитардык паспортторду, санитардык эреже бузуулар жөнүндө протоколдорду, эсептик-отчеттук документтерди ж. б. түзүү.	2
Калкты гигиеналык тарбиялоо, сергек жашоо образы жөнүндө билимдерди жайылтуу боюнча иш-чараларды уюштуруу жана өткөрүү	1
Тиешелүү эсептик жана отчеттук документтердин негизинде калктын ден соолугунун абалы жана аны аныктоочу факторлор жөнүндө маалыматты жыйноо, топтоо, статистикалык иштеп чыгуу жана талдоо	1
Калктын ден соолугунун абалынын бузулушунун жогорку тобокелдик тобун көрсөткүчтөр боюнча аныктоо	1
Санитардык-гигиеналык жана эпидемияга каршы иш-чараларды кийин түзүү менен изилдөөлөрдүн натыйжалары боюнча корутундуларды тариздөө	2

3-ГЛАВА. ДИСЦИПЛИНАРДЫК КОМПЕТЕНЦИЯЛАР

3.1. КЛИНИКАЛЫК АБАЛДАР/НОЗОЛОГИЯЛАР

Компетенттүүлүк	Деңгээл
3.1.1. ИЧКИ ООРУЛАР	
А. ТЕРАПИЯ	
Дем алуу органдарынын оорулары	
Өпкөнүн сезгениши	1
Өпкөнүн ириңдөөсү	2
Бронхоэктаз оорусу	2
Плеврит оорулары	2
Өнөкөт обструктивдүү өпкө оорусу	2
Бронхиалдык астма	2
Тамекиге көз карандылык	2
Дем алуу жетишсиздиги	2
Өнөкөт өпкө жүрөк	2
Кан айлануу системасынын оорулары	
Атеросклероз	1
Жүрөктүн коронардык оорусу. Жүрөктүн кан жетишпес оорусу	2
Миокарддын инфаркты	2
Кан басымынын жогору болуу оорусу	1
Жүрөктүн дүүлүгүүсүнүн жана өткөрүмдүүлүгүнүн бузулушу	2
Курч жана кайталануучу ревматизмдик ысытма	2
Өнөкөт кызыл жүгүрткөн жүрөк оорусу. Митралдык жана аорталык жүрөк оорулары	2
Жүрөк жетишсиздиги	2

Симптомдук артериялык кан басым жогорулук	2
Муун жана тутумдаштыргыч ткандардын оорулары	
Ревматоиддик артрит	2
Подагра	2
Сөөк артрити	1
Анкилоздук спондилоартрит	2
Реактивдүү артрит	2
Кызыл эритематоз системалуу	2
Системалык прогрессивдүү склероз	2
Сезгенүү миопатиялары жана дерматомиозит	2
Тамак сиңирүү тутумунун оорулары	
Өнөкөт гастрит	2
Ашказан жана он эки эли ичегинин жарасы	2
Өнөкөт гепатиттер	2
Боордун циррозу	2
Өнөкөт өтүн сезгенүүсү	1
Жаралуу колит	2
Крон Оорусу	2
Өнөкөт панкреатит	2
Ашказан кызыл өңгөчрефлюкс оорусу	1
Заара чыгаруу системасынын оорулары	
Гломерулонефрит	2
Өнөкөт пиелонефрит	2
Өнөкөт бөйрөк оорусу	2
Курч бөйрөк жаракаты	2
Эндокриндик системанын оорулары жана зат алмашуунун бузулушу	
Кант диабети	2
Метаболиттик синдром	2
Диффузиялык уулуу богок.	2
Йоддун жетишсиздиги (эндемикалык богок)	2
Аутоиммундук тиреоидит	2
Кан пайда кылуу системасынын оорулары	
Жашыруун темир жетишсиздиги. Темирдин жетишсиздигинен аз кандуулук	2
Геморрагиялык васкулит	2
Бийик тоолуу климат терапиясы	2
В. КЕСИПТИК ООРУЛАР	
Пневмокониоздор	2
Силикоз. Силикокуркак учук	2
Кесиптик ӨӨОО (өпкөнүн өнөкөт обстрктивдүү оорусу)	2
Кесиптик бронх астмасы	2
Коргошундан уулануу	2
Металл сымаптан уулануу	2

Дене титирөөдөн оору	2
Бензолдон уулануу	2
Пестициддердин фосфороорганикалык бирикмелеринен кесиптик уулануу	2
С. МЕДИЦИНАЛЫК. АСКЕРДИК-ТАЛАА ТЕРАПИЯСЫ/ ЭКСТРЕМАЛДЫК МЕДИЦИНА	
Радиациялык жаракат: курч нурлануу оорусу. Өнөкөт нур оорусу	2
Узакка созулган булчуң эзүү синдрому	2
Шок толкунунун таасири астында ички органдардын оорулары	2
Октон жаракат алганда ички органдардын оорулары	2
D. ЖУГУШТУУ ООРУЛАР	
<i>Ичеги инфекциялары жана паразитоздор</i>	
Тифопаратифоз оорулары	2
Тамактан токсикоинфекциялар	1
Ботулизм	2
Дизентерия	1
Протозойлордон колит	2
Холера	2
Курттардан оорулар	2
<i>Вирустук гепатит</i>	
Гепатит А	1
Гепатит В	2
Гепатит С	2
Гепатит D	2
Гепатит E	2
<i>Зооноздук инфекциялар</i>	
Бруцеллез оорусу	1
Лептоспироз	2
Йерсиниоз жугуштуу оорусу	2
Орнитоз	2
Ку-ысытма оорусу	2
Күйдүргү	2
Чума	2
<i>Абадагы инфекциялар</i>	
ОРВИ (грипп, коронавирустук оорулар ж. б.)	1
Герпес оорусу	1
Энтеровирус оорусу	1
Менингококк оорусу	2
<i>Кандагы вектордук инфекциялар</i>	
Эпидемиялык келте. Брил Оорусу	2
Кене риккетсиозу (Түндүк Азия)	2
Кене энцефалити	2
Безгек	2
Лейшманиоз оорусу	2

Геморрагиялык ысытмалар	2
Башка жугуштуу оорулар	
Рожа	1
Селейме	2
Кутурма	2
ВИЧ-инфекциясы	2
Е. КУРГАК УЧУК	
Кургак учук (жабык жрүүсү)	2
Өпкө кургак учугу (бардык клиникалык түрлөрү)	1
Өпкөдөн тышкары кургак учук	2
Өзгөчө учурларда кургак учук (АИЖ-оорусу ж. б. менен айкалышта)	2
Ғ. НЕРВ СИСТЕМАСЫНЫН ООРУЛАРЫ	
Мээдеги кан айлануунун убактылуу бузулушу	2
Ишемиялык инсульт	2
Геморрагиялык инсульт	2
Себеби ар түрдүү энцефалопатиялар	2
Нерв сезгенүүлөр	2
Полиневропатиялар	2
Радикулиттер (куяңдар), ишиас	2
Плекситтер, натал плекситтери	2
Эпилепсия, талма оорулары	2
Церебралдык спастикалык шал оорусу	2
Сирингомиелия	2
Миастения булчуң оорусу	2
Чачыраган склероз	2
Лейкоэнцефалит	2
Каптал амиотрофиялык склерозу	2
Паркинсон оорусу жана синдрому	2
Миодистрофиялар	2
Шакый	2
Кластердик баш оору	2
Чыңалуудан баш оору	2
Диенцефалдык гипоталамус синдрому	2
Мээнин шишиктери	2
Г. ПСИХИКАЛЫК ЖАНА ЖҮРҮМ-ТУРУМДУК БУЗУЛУУЛАР	
Деменция, психикалык алдын алуу маселелери	2
Делирий	2
Заттарды колдонуунун бузулушу (курч интоксикация, токтотуу синдрому)	2
Алкоголь жана баңгилик. Психикалык алдын алуу маселелери	1
Психогигиена жана ПАЗга көз каранды адамдарды кайра калыптандыруу	1
Курч психотикалык бузулуулар	2
Өнөкөт психотикалык бузулуулар, психикалык алдын алуу маселелери	2

Аффективдүү маанайдын бузулушу, психикалык алдын алуу маселелери	2
Суициддик жүрүм-турум, суициддин алдын алуу	1
Тынчсыздануу-коркуу бузулуулары	2
Соматоформалык жана диссоциативдик бузулуулар	2
Шек санап, ызы-чуу түшүүчү бузулуу	1
Травмадан кийинки стресстик бузулуу	2
Көнгүгүнүн бузулушу, психикалык алдын алуу маселелери	2
Өтө катуу стреске жооп	2
Физиологиялык бузулууларга байланыштуу психикалык алдын алуу маселелери	2
Өзгөчө инсандык бузулуулар	2
Адаттардын жана каалоолордун бузулушу, психикалык алдын алуу маселелери	2
Кем акыл адамдарды калыбына келтирүү маселелери	2
Н. ТЕРИ ЖАНА ЖЫНЫСТЫК ЖОЛ МЕНЕН ЖУГУУЧУ ООРУЛАР	
<i>Жугуштуу эмес тери оорулары</i>	
Теринин сезгенүүсү	1
Теринин уудан сезгенүүсү	2
Экзема	2
Атопиялык теринин сезгенүүсү	1
Жаракаттануу (балдар, чондор, түйүндүү)	1
Теринин кычышуусу	1
Бөрү жатыш	1
Псориаз	2
Кызыл жалпак лишай	2
Кызыл лишай	2
Везикулярдык дерматоздор (пузырчатка, Дюринг оорусу)	2
Себорея	2
Розацея	2
Безетки	2
Алопециялар (андрогенетикалык, уялуу, телогендик)	2
Тырмак пластинкасынын оорулары (ониходистрофиялар)	2
<i>Жугуштуу тери оорулары</i>	
Вирустук сөөлдөр (вульгардык, жалпак, плантардык, аногениталдык)	2
Моллюск контагиоздук	1
Жөнөкөй желке (учук)	1
Тегеректөөчү желке	2
Баш биттөө	1
Котур	1
Теринин көк козу карындар	1
Ириңдүү орулар	1
Лепра оорусу	2
Лейшманиоз	2
<i>Венерикалык оорулар</i>	
Котон жара	2

Гонорея	1
Трихомониаз	1
Хламидия, микоплазма жугуштуу оорусу	1
Бактериялык вагиноз	1
Жумшак шанкр	2
3.1.2. ХИРУРГИЯЛЫК ООРУЛАР	
Ж. ХИРУРГИЯ	
<i>Ашказан – ичеги жолдорунун оорулары</i>	
Курч аппендицит	2
Ашказан жана 12 эли ичеги жарасынын татаалданган түрлөрү	2
Постгастрэкциялык синдром	2
Постваготомиялык синдром	2
Курч холецистит. Өтгө таш ж. б. оорусу	2
Холецистэктомиядан кийинки синдром	2
Курч панкреатит, панкреатиялык кисталар жана фистулалар	2
Перитонит оорусу	2
Кызыл өңгөчтүн оорулары(кызыл өңгөчтүн Күйгөндөн кийинки структуралары, бөтөн заттар, кардиянын ахалазиясы, ГЭРБ, дивертикула,)	2
Боордун мите оорулары (эхинококкоз, альвеококкоз)	2
Порталдык гипертензия хирургиясы	2
Паразитардык эмес боор кисталары, ириндер	2
Ичке ичегинин хирургиялык оорулары	2
Жоон ичегинин хирургиялык оорулары	2
Ичегинин курч өтпөстүүгү	2
Ичеги-карын оорулары	2
Курсак чуркусу	2
Көк боордун оорулары	2
<i>Тамыр оорулары</i>	
Курч артериялык тоскоолдук, эмболия	2
Өпкө артериясынын эмболиясы	2
Мезентериялык тамырлардын, буту-колдун тамырларынын тромбозу	2
Эндартерит кан тамырлардын атеросклерозу	2
Буттун веналарынын варикоздук кеңейиши	2
Флебит, тромбофлебит	2
Буттардын диабеттик ангиопатиясы	2
<i>Дем алуу органдарынын оорулары</i>	
Ачык, жабык, клапандык пневмоторакс	2
Ириндүү пневмоторакс	2
Абсцестер өпкө гангренаалары	2
Плевриттер (ириндүү плеврит, плевра эмпиемасы)	2
Мителерден өпкөнүн жабыркашы	2
Курч ириндүү медиастинит	2
Медиастиналык кисталар	2

Эндокриндик системанын оорулары	
Калкан сымал бездер ириңдүү-сезгенүү оорулары	2
Богок	2
Бөйрөк үстүндөгү бездин оорулары	2
Ириңдүү оорулар, жарадан жугуучу оорулар	
Чыйкан	1
Карбункул	1
Ириңдөө	1
Абцесс	1
Көбүргөн, паронихий	1
Гидраденит	1
Лимфаденит	2
Чирүү	2
Гангренаалар	2
Ражалык сезгенч	2
Сүт безинин оорулары	
Эмчектин сезгенүүсү	2
Эмчек рагы. Мастопатия	2
Ректалдык оорулар	
Геморрой	2
Арткы тешиктин жарылуусу	2
Түз ичегигин түшүүсү	2
Парапроктит	2
Параректалдык свиш	2
Түз ичегигин полиптери	2
Чычаң-эпителиалдык кокцигиалдык жолу (дермоиддик киста)	2
Перианалдык кондиломалар жана перианалдык аймактын зыянсыз түзүлүштөрү	2
Башка хирургиялык оорулар	
Теринин жана тери астындагы ткандардын зыянсыз өсүштөрү	2
Күйүк	2
Этке кире өскөн тырма	2
D. УРОЛОГИЯ	
Курч бөйрөк оорулары	2
Таш пайда болуу оорусу	2
Бөйрөктүн уулуу жабыркашы	2
Цистит, курч жана өнөкөт	1
Уретрит	1
Бөйрөктүн жана заара чыгаруучу жолдордун тубаса аномалиялары	2
Теринин гипертрофиясы, фимоз, парафимоз	2
Сийдик токтобоо	2
Простатанын сезгенүүсү	2
Простата безинин залалдуу эмес гиперплазиясы	2
Эркектердин тукумсуздугу	2

Эректилиялык дисфункция	2
С. ТРАВМАТОЛОГИЯ жана ОРТОПЕДИЯ (балдардын жана чондордун оорулары)	
Көгала (эттин жанчылуусу)	1
Жаракаттар	1
Сыныктар, жаракалар	2
Чыгып кетүүлөр	2
Сөөк-тарамыш жабыркоолор	2
Тубаса майпардык	2
Тубаса жото жиликтин чыгып кетүүсү	2
Каз тамандар	2
Булчундан ийири моюн	2
Омуртка ныйшаюсу (сколиоз, кифоз)	2
D. КӨЗ ООРУЛАРЫ	
Конъюнктивит	1
Блефрит	2
Дакриоаденит, дакриоцистит	2
Кератит	2
Тирсек	1
Көздөгү бөтөн заттар	1
Глаукома	2
Миопия	2
Гиперметропия	1
Пресбиопия	2
Чалырдык	2
Катаракта	2
E. КУЛАК, ТАМАК, МУРУН ООРУЛАРЫ	
Мурун сезгенүүсү	1
Синусит	2
Жогорку дем алуу жолдорунун полипозу	2
Фарингит, ларингит, трахеит	1
Ангина, өнөкөт тонзиллит	1
Кекиртектин шишиши, жалган круп	2
Сырткы, ортоңку кулак сезгенчи	2
Кулкун, кулак, мурун органдарындагы бөтөн заттар	2
Мурун канайт	2
Каңырыштык	2
F. ОНКОЛОГИЯЛЫК ООРУЛАР	
Калкан безинин рагы	2
Тилдин, ооздун былжыр челинин, төмөнкү эриндин рагы.	2
Шилекей безинин, кичинекей шилекей безинин рагы	2
Үстүнкү жаактын залалдуу шишиктер	2
Мурун-кулкун рагы	2

Кекиртек рагы	2
Тери рагы	2
Меланома	2
Ходжкин Оорусу	2
Ходжкин эмес лимфомалар	2
Сөөк жана жумшак ткандардын шишиктери	2
Өпкө рагы	2
Кызыл өңгөч рагы	2
Ашказан рагы	2
Жоон жана ичке ичеги рагы	2
Түз ичеги рагы	2
Боор жана өт жолдорунун рагы	2
Уйку безинин жана фатер соргучундагы рагы	2
Карциноиддик шишиктер	2
Эмчек рагы	2
Трофобластикалык оору	2
Жатын моюнчасынын рагы	2
Жатын денесинин рагы	2
Жумурткалардын рагы	2
Вульва рагы	2
Кындын рагы	2
Бөйрөк рагы	2
Табарсык рагы	2
Простата безинин рагы	2
Урук жумурткасынын жана жыныс мүчөсүнүн рагы	2
Рак алдындагы оорулар, ооз көндөйүнүн былжыр чели, төмөнкү эрин, тил.	2
Рак алдындагы тери оорулары.	2
Өпкөнүн рак алдындагы оорулары.	2
Кызыл өңгөчтүн рак алдындагы оорулары.	2
Ашказандын рак алдындагы оорулары	2
Жоон ичегинин рак алдындагы оорулары.	2
Эмчектин рак алдындагы оорулары.	2
Жатын моюнчасынын рак алдындагы оорулары.	2
Жатын денесинин рак алдындагы оорулары	2
Жумурткалардын рак алдындагы оорулары.	2
Бөйрөк, табарсык, простата безинин рак алдындагы оорулары.	2
Рак менен ооругандарды калыбына келтирүү	1
3.1.3. АКУШЕРДИК ЖАНА ГИНЕКОЛОГИЯ	
А. АКУШЕРДИК ИШ	
Физиологиялык кош бойлуулук	2
физиологиялык төрөтөр	2
Төрөттөн кийинки мезгил, эмчек эмизүү	2
Баланын жамбашы менен келүүсү	2

Туура эмес түйүлдүктүн абалы (туурасынан, кыйгач)	2
Көп түйүлдүктүү	2
Полигидрамниоз, олигогидрамниоз жатын суунун көп аз болуусу	2
Баланын эрте төрөлүшү. Спонтандык бойдон алдыруу (бойдон түшүү)	2
Төрөттүн туура эместиги (аномалиясы)	2
Эмгектин аномалиялары	2
Кош бойлуу аялдардын кусуусу	1
Преэклампсия жана эклампсия	2
Rh-изоиммунизациясы	2
Түйүлдүктүн тумчугуусу	2
Бала толкун мурда келүүсү	2
Адатта жайгашкан плацентанын эрте бөлүнүшү	2
Төрөттөн кийинки жана эрте кансыроо	2
Анатомиялык жана клиникалык тар жамбаш	2
Акушердик травматизм (вульванын, кындын, алаанын, жатын моюнчасынын, жатындын айрылуусу)	2
Төрөттөн кийинки ириңдөө оорулар	2
Лактогаз оорусу	2
В. ГИНЕКОЛОГИЯ	
Аялдардын жыныс органдарынын атайын жана атайын эмес себептерден сезгенүү оорулары	2
Оору жуккан аборт, ооруканадан тышкары аборт, сепсис, септикалык шок	2
Жатындан тышкары кош бойлуулук	2
Колпиттер, атайын эмес жана атайын себептүү вульвовагиниттер	2
Энелик бездин апоплексиясы	2
Жатындан анормалдуу кан агуу	2
Аменорея	2
Менструация алдындагы синдром	2
Адреногениталдык синдром	2
Поликистоздук энелик синдрому	2
Тукумсуздук	2
Алгодисменорея	2
Менопауза синдрому	2
Эндометриоз	2
Жатын миомасы	2
Жатын моюнчасынын жана вульванын фондук оорулары	2
Зыянсыз кисталар, энелик бездин кистомалары	2
Жыныс органдарынын травматикалык жаракаттары	2
Үй-бүлөнү пландаштыруу, контрацепция	2
3.1.4. ПЕДИАТРИЯ	
А. БАЛДАР ООРУЛАРЫ	
<i>Эрте курактагы оорулар</i>	
Итий	1

Д Гипервитаминозу	1
Спазмофилия	2
Экссудативдик-катаралдык диатез	1
Лимфалык-гипопластикалык диатез	2
Нервдик-артриттик диатез	2
Аллергиялык диатездер	1
Тамактануунун бузулушу (курч, өнөкөт)	1
Дем алуу органдарынын оорулары	
Бронхит (курч, кайталануучу, өнөкөт)	1
Өпкөнүн сезгениши	2
Бронхиалдык астма	2
Бронхоэктаз оорусу	2
Бронхопульмонардык дисплазия	2
Өпкөнүн идиопатиялык гемосидерозу	2
Муковизцидоз (өпкө формасы)	2
Идиопатиялык өпкө гипертониясы	2
Кан айлануу системасынын оорулары	
Курч ревматикалык ысытма	2
Жүрөктүн тубаса кемтиктери	2
Миокардит	2
Кардиомиопатиялар	2
Өнөкөт жүрөк жетишсиздиги	2
Миокардиодистрофиялар	2
Жугуштуу эндокардит	2
Перикардиттер	2
Тамак сиңирүү тутумунун оорулары	
Ашказан жана ичегилердин сезгенүүсү	1
Ашказан жана он эки эли ичегинин жарасы	2
Атайын эмес жаралуу колит	2
Уйку безинин курч жана өнөкөт сезгенүүсү	2
Балдардагы мальабсорбция синдрому (целиак оорусу, дисахаридаза жетишсиздиги)	2
Тамак сиңирүү органдарынын функционалдык оорулары	1
Өт чыгаруу жолунун жана өт баштыкчасынын дискинезиясы	1
Холецистит, холангит, өттөгү таш пайда болуу	2
Боордун өнөкөт сезгенүүсү	2
Боордун циррозу	2
Заара системасынын бузулушу	
Гломерулонефрит, курч жана өнөкөт	2
Нефротикалык синдром	2
Пиелонефрит, курч жана өнөкөт	1
Цистит, курч жана өнөкөт	1
Бөйрөк курч оорулары	2
Өнөкөт бөйрөк оорусу	2
Тубулопатиялар, скелеттин аномалиялары, полиурия, нефролитиаз менен	2

Тукум куума нефрит	2
Гемолитикалык уремиялык синдром	2
Кан системасынын жана кан түзүүчү органдардын оорулары	
Темирдин жетишсиздигинен аз кандуулук	1
Белоктун жетишсиздигинин анемиясы	2
B12 -, фолий жетишсиздик анемиясы	2
Гемолитикалык анемиялар (тукум куучулук жана жашоодо алынган)	2
Апластикалык анемиялар (тукум куума, алынган)	2
Геморрагиялык васкулит	2
Идиопатиялык тромбоцитопениялык пурпура	2
Гемофилия	2
Тукум кууган тромбоцитопатиялар	2
Эндокриндик системанын оорулары	
Кант диабети	2
Гипотиреоз (микседема)	2
Диффузиялык уулуу богок	2
Эндемикалык богок	2
Паратироид безинин бузулушу, гипопаратиреоз жана гиперпаратиреоз	2
Семирүү, зат алмашуу синдрому	2
Адреногениталдык синдром	2
Өнөкөт бөйрөк үстүндөгү бездин жетишсиздиги	2
Курч бөйрөк үстү безинин жетишсиздиги	2
Өсүү гормонунун жетишсиздиги менен байланышкан өсүштүн артта калышы	2
Гипофиздик гигантизм	2
Акромегалия	2
Балдардагы жана кыздардагы гипогонадизми	2
Балдарда жана кыздарда эрте жыныстык жетилүү	2
Кантсыз диабет	2
В. БАЛДАРДЫН ЖУГУШТУУ ООРУЛАРЫ	
Курч ичеги жугуштуу оорулары	
Дизентерия	1
Салмонеллез	2
Эшерихиоз	2
Стафилакок жугуштуу инфекциясы	2
Оппортунисттик энтеробактериялар козгогон курч ичеги инфекциялары	2
Вирустук диарея	2
Суу жоготуу синдрому, токсикоз	2
Курч респиратордук инфекциялар	
Балдардагы Грипп	2
Балдардагы Парагрипп	2
Аденовирус, риновирус, РС оорулары	2
Балдардагы энтеровирустук жугуштуу оорусу	2
Балдардагы коронавирустук жугуштуу оорусу	2

Курч вирустук гепатит	
Фекалдык-оралдык жугуу механизми менен жугуучу вирустук гепатиттер (А, Е)	1
Парентералдык жугуу механизми менен вирустук гепатиттер (В, С, Д)	2
Тамчылар аркылуу жугуучу оорулар	
Скарлатина	2
Кызамык	2
Кызылча	2
Балдарда в-19 парвовирус оорусу	2
Чечек оорусу	1
Герпес инфекциясы	2
Көк жөтөл, паракоклюш	2
Паротит оорусу	2
Жугуштуу моноклеоз	2
Кептөөр	2
Менингококк оорусу жана башка	2
Шал оорусу	2
Баштапкы, экинчи энцефалиттер (кызамыктан, кызылчадан, чечектен кийинки)	2
Башка жугуштуу оорулар	
Балдарда ВИЧ-инфекциясы	2
Мите курт оорулары (гельминтоздор)	2
Астро жана норовирус оорулары	2
Микоплазма жана хламидиоз оорулары	2
Вакцинациядан кийинки оорулар	2
3.1.5. ТИШ ООРУЛАРЫ	
Тиштин кариеси	2
Пульпит	2
Периодонтит оорусу	2
Бактериялык эмес оорулар	2
Пародонт оорусу	2
Шилекей безинин оорулары (шилекей таш оорусу, Шегрен синдрому)	2
Тиштин чиреши	2
Ооз жарасы	2
Глоссит	2
Жаак-бет аймагынын ириңдүү-сезгенүү оорулары	2
Жаак-бет сөөктөрүнүн жаракаттары	2
3.1.6. ӨЗГӨЧӨ КЫРДААЛДАР	
Шок (анафилактикалык, септикалык, травматикалык, геморрагиялык, кардиогендик ж. б.)	2
Коллапс	2
Эстен тануу (анемиялык, гипогликемиялык, кетоацидотикалык, гиперосмолярдык, лактацидемиялык, баштапкы-мээ, мээ, боор, этиологиясы түшүнүксүз, гипотиреоиддик ж. б.)	2
Тиротоксикалык криз	2

Курч респиратордук жетишсиздик	2
Кекиртектин шишиши, жалган круп	2
Бронхиалдык астма кармоо	1
Жүрөктүн курч жетишсиздиги	2
Миокарддын курч инфаркты	2
Туруксуз стенокардия	2
1-типтеги гипертониялык криз	2
2-типтеги гипертониялык криз	2
Жүрөктүн ритминин жана өткөргүчтүгүнүн бузулушу (атриалдык фибрилляция жана флтермация пароксизми, суправентрикулярдык жана карындык тахикардия пароксизми, толук атриовентрикулярдык блокада)	2
Квинка шишиги	1
Өпкө артериасынын тромбоэмболиясы	2
Мезентериялык тамырлардын, буту-колдун тамырларынын тромбозу	2
Алгачкы кан айланууну токтотуу	1
Өпкө шишиги	2
Кан агуу (ашказан-ичеги, мурун, жатын, өпкө, травмадан кийинки ж. б.)	2
ЖИК синдрому	2
Курч курсак оорусу	2
Бөйрөк коликасы	2
Гематурия жана бөйрөктөн кийинки анурия	2
Фимоз, парафимоз	2
Приализм	2
Зааранын курч кармалышы (чыкпоосу)	2
Курч бөйрөктүн жетишсиздиги	2
Чайкалуу, жанчылуу, мээнин кысылышы	2
Мээнин инсульту	2
Убактылуу ишемиялык чабуул	2
Презклампися, эклампися	2
Калчылдоо (титирөө) абалы	2
Миастеникалык жана холинергиялык кризистер	2
Баш мээнин шишиги	2
Омуртка жаракаттары	2
Талыма абалы	2
Психомотордук дүүлүгүү	2
Стреске курч реакция	2
Суициддик жүрүм-турум	2
Делирий	2
Токтотуу синдрому	2
Паника чабуулу	1
Глаукоманын курч кармашы	2
Химиялык жана термикалык күйүк, үшүк алуу	2
Электр тогу, чагылган, жылуулук жана күн соккусу	2
Уулануу	2
Сууга чөгүү, муунтуу	2

Сөөктүн сынышы, муундан чыгып кетүүсү	2
Жаракаттар	1
Ич көңдөйнүн сезгенүүсү	2
Бөтөн денелер (ичеги-карын, дем алуу жолдору)	2
Ириндөө	2
Жаңы төрөлгөндүн тумчугуусу	2
Балдардагы обструктивдүү синдром	1
Балдардагы дем алуунун курч жетишсиздиги	2
Балдардагы дене табынын жогорулугу	1
Кан куюдагы реакциялар жана татаалдашуулар	2

3.2. ДАРЫГЕРДИН МАНИПУЛЯЦИЯСЫ

КОМПЕТЕНТТҮҮЛҮК	ДЕҢГЭЭЛ
3.2.1. ЖАЛПЫ МАНИПУЛЯЦИЯ	
А. ООРУЛУУНУ СУРАМЖЫЛОО. АНАМНЕЗ АЛУУ	
Негизги жана кошумча даттанууларды чогултуу, пациенттин анын көйгөйлөрүн кабылдоосун баалоо	1
Пациенттин социалдык-экономикалык абалын, пациенттин маданий өзгөчөлүктөрүн баалоо	1
Оорунун тарыхын максаттуу чогултуу (берилген оорунун тарыхы жөнүндө суроо): оорунун башталышы, симптомдордун пайда болуу убактысы жана динамикасы; оорунун тарыхын хронологиялык ырааттуулукта биринчи симптомдордон баштап дарыгерге кайрылганга чейин түзө билүү; дарыгерге кайрылуунун себеби	1
Өмүр таржымалын алуу (пациенттин жашоосу жөнүндө жалпы маалымат)	1
Аллергиялык тарыхты алуу	1
Дары-дармек (фармакологиялык маалымат) чогултуу	1
Эпидемиологиялык маалымат чогултуу	1
Үчүнчү жактын маалымат алуу	1
Вербалдык эмес белгилерди түшүнүү жана аларга жооп берүү	1
Психиатриялык тарыхты алуу	2
Катуу ооруга чалдыккан же өлүп жаткан бейтап менен баарлашуу жана маалымат алуу	1
Сүйлөө кемтиги бар бейтап менен баарлашуу жана анамнез	2
Үй-бүлөлүк маалымат алуу (санжыра дарагын тартуу)	1
Кесиптик маалымат алуу	2
Бейтаптын жүрүм-турумуна байланышкан зыяндуу тобокелдиктин факторлорун аныктоо (тамеки тартуу, аз активдүү жашоо образы, тамактануудагы каталар, гигиеналык адаттар ж. б.)	1
Наркотикалык маалымат алуу	2
В. ФИЗИКАЛЫК ТЕКШЕРҮҮ	
Пациенттин жалпы абалын баалоо (сырткы көрүнүшү ,абалы, тамактануусу аң-	1

сезими, психикалык абалы)	
Организмдин жашоо функцияларын баалоо (дене табы, дем алуу ылдамдыгы жана түрү, тамырдын кагышы, артериялык жана веналык басымдар)	1
Антропометриялык маалыматтарды каттоо (бою, салмагы, ИМТ, баштын, белдин, жамбаштын) айланасы	1
Терини жана былжыр челди текшерүү (аз кандуулук, көгөрүү, сарык, шишик, суусуздануу белгилери)	1
Хирургиялык кийлигишүүгө көрсөткүчтөрдү жана каршы көрсөтмөлөрдү аныктоо	2
Көңүл бурууну, ой жүгүртүүнү (формасын жана мазмунун), кабылдоону, эмоционалдык жана психомотордук жүрүм-турумду баалоо	1
Когнитивдик бузулуулары бар пациенттин чечим кабыл алуу жөндөмүн баалоо	2
Ичкиликтин же психотикалык заттын таасири астында бейтапты текшерүү (соттук экспертиза)	2
Клиникалык өлүмгө диагноз коюу	1
Өлүм убактысын баалоо (өлүк тактары, катуулануу, түз ичегинин табы)	2
Перифериялык жана борбордук артериялык согууну изилдөө, артериялык ызы-чууну аныктоо	1
Лимфа бездерин изилдөө	1
Теринин жабыркашынын толук сүрөттөлүшү	1
Тырмактын, баштын терисинин, былжыр челдин көрүнүшү	1
Тери тактарынын аныктоо	1
Көз кабагынын жана кирпичтин сүрөттөлүшү	1
Көздүн жогорку кабагынын ичин ачуу (аңтаруу) эктропиону менен сүрөттөлүшү	2
Көздүн тешигинин туурасынын сүрөттөлүшү	2
Конъюнктиванын сүрөттөлүшү	2
Флуоресцеин үлгүсүн алууда склеранын жана көздүн кабагынын сүрөттөлүшү	2
Көзгө тийүү сезгичтигин аныктоо	2
Каректин сүрөттөлүшү, жарыкка жана конвергенцияларга жооптор	2
Радужка сүрөттөлүшү	2
Нистагмдын аныктамасы жана сүрөттөлүшү	2
Көздүн абалын жана кыймылын сүрөттөө (корнеалдык рефлекс)	2
Оптикалык дисктин жана торчонун тамырларынын сүрөттөлүшү (кадимки жана патологиялык сүрөттүн айырмасы)	2
Кулакты жана анын айланасын текшерүү жана кармалоо (мастоиддик аймак)	1
Мурунду жана бетти текшерүү жана сыйпалап кармап көрүү	1
Мурундун тоскоолдуктарын баалоо жана алдыңкы риноскопия	2
Эриндерди, ооз көңдөйүн, ооз кулкунду, ошондой эле тиштерди, тилди, тилдин тамырын, фарингалдык аркаларды, миндалиндерди кароо, кулак жанындагы бездеринин жана жаак астындагы бездердин чыгуучу тешиктерин кароо	1
Ооздун түбүн, ууртарды, тамак безинин жана тилдин тамырын кармалап текшерүү	1
Кулак жанындагы бездерин жана жаак астындагы бездерди текшерүү жана кармалап текшерүү	1
Үн жана сүйлөөнү баалоо, үндүн чыкпоосун аныктоо	2
Сырткы текшерүү жана кекиртектин кармалап текшерүү	1

Моюн түзүлүштөрүн, калкан сымал, моюн артерияларын жана лимфа бездерин кармалап жана тыңшап текшерүү, кармалап текшерүү	1
Баш жана моюн омурткасын кармалап текшерүү, жатын моюнчасынын кыймылын, моюн бөлүгүнүн кыймылдуулугун, ооруксунуусун жана начар кыймылдоосун изилдөө	1
Көкүрөктүн формасын жана кыймылдуулугун текшерүү, басым жасоодо жана манжа менен уруп текшерүүдө ооругандыгын аныктоо	1
Сөөктөрүн муундарын жана ийин теретесинин булчуңдарын изилдөө	1
Көкүрөк көңдөйнүн экскурсиясынын чоңдугун аныктоо кармалап текшерүү, көкүрөк клеткасынын айланасын өлчөө	1
Үндөн титирөөнү сыйпалап аныктоо	1
Өпкөнү манжа менен уруп текшерүү, өпкөнүн төмөнкү четинин экскурсиянын аныктоо	1
Өпкөнү тыңшоо	1
Апикалдык түртүүнү аныктоо (жүрөк)	1
Жүрөктүн үнүнүн чектерин аныктоо	1
Жүрөктү тыңшоо аускультациясы	1
Четки тамырлардын согуусун аныктоо	1
Аймактык лимфа бездери менен бирге, эмчекти кармалап текшерүү	1
Курсакты текшерүү	1
Ичтин тыңшоо (ичеги үндөрү)	1
Ичти манжа менен ургулоо (боордун, көк боордун көлөмүн аныктоо)	1
Курсакты кармалоо (ичтин дубалы, ичеги, боор, көк боор, ичтин аортасы, бөйрөк, уйку беги)	1
Ичтин ооруксунуусун аныктоо, ич майдын дүүлүгүүсүнүн симптому, булчуңдарды коргоо	1
"Чачыранды ызы-чууну" аныктоо	1
Бөйрөк аймагындагы ооруну аныктоо	1
Чурку дарбазасын кармалоо ыкмасы менен ич чуркулукту изилдөө	1
Арткы тешик аймакты кармалап текшерүү	1
Эркектердин көтөнүн текшерүү (арткы тешик, көтөн чучук, простата беги, чычаң омурткасы)	2
Жыныстык мүчөнү жана калтаны текшерүү жана кармап көрүү (жумурткалар урук беги, эпидидимис, урук түтүгү)	2
Аялдардын тышкы жыныс органдарын кармап текшерүү (вульва, алаасы)	2
Омуртканы, омуртканын кыймылдуулугун, омуртка булчуңдарын туруп турганда жана жаткан абалда изилдөө (кифоз, сколиоз, Шобер тести)	1
Кармап, уруп, омуртканын ооруксунуусун аныктоо	1
Илеосакралдык муундарды жана жамбашты изилдөө (кыймылдуулукту, ооруксунуусун, атрофияны аныктоо)	1
Кол-буттардын түзүлүшүн, функциясын, кыймылдуулугун изилдөө, узундугун өлчөө, жана кол-буттун ооруусун аныктоо (билек жана чыканак муундары, колдун манжаларынын муундары ж. б.)	1
Буттун түзүлүшүн, функциясын, кыймылдуулугун изилдөө, узундугун өлчөө жана буттун оорулан аныктоо (таман жана тизе муундары, абалы, функциясы, томуктун	1

кейпи)	
Буттун огун изилдөө (тизе муундарынын вальгус жана варус өзгөрүүсү)	2
Буттун огун аныктоо (вальгус жана варус түрүндө тамандын өзгөрүүсү)	2
Капиллярдык импульсту изилдөө	1
Артериялык жетишсиздикти аныктоо, Машковичтин ыкмасы	2
Венанын кеңейүүсүн варикоздук аныктоо, Тренделенбург тести, Пертес тести	2
Тарамыш рефлекстерин аныктоо (үч баштуу, эки баштуу булчуңдар, тизе, чыканак) жана таман рефлекси	1
Баш мээ нервинин функциясын изилдөө	2
Булчуңдардын пассивдүү кыймылын изилдөө, булчуң чыңдыгын, булчуң күчүн, эрксиз кыймылдарды изилдөө, булчуң массасын аныктоо, контрактура, эти качуу	2
Татаал рефлекстердин аныктоо: курсак, арткы тешик, үстүнкү жаак, пробоскис, кармоо	2
Басууну кароо (кадимки басуу, буттун учу менен, бир жагында аксап калуу менен)	1
Координацияны изилдөө (манжадан мурунга, согончоктон бутка, согончоктон манжага, диадохокинез)	1
Ромберг Унтербергер сынагы	1
Тактилдик жана оору сезгичтигин изилдөө	1
Температуранын, термелүүнүн жана абалды сезгичтигин изилдөө	2
Дискриминациялык сезгичтик (стереогнозия)	1
Менингиалдык симптомдорду аныктоо	1
Моюндун жана белдин куяң белгилерин изилдөө	2
Аң-сезимдин бузулушунун деңгээлин баалоо	1
Мейкиндик жана убакыт боюнча багыт алууну изилдөө	1
Эс тутумду изилдөө	2
С. ЖАЛПЫ КӨНДҮМДӨР	
Кош бойлуу аялдын курсагын текшерүү	1
Иньекциялардын бардык түрлөрү, анын ичинде венага тамчылатып суюктуктарды куюу	1
Тери ичине диагностикалык (Манту тести) жана аллергологиялык анализдердин натыйжаларын чечмелөө	1
Кандын куюуга жарактуулугун аныктоо, кандын компоненттерин куюу (кандын компоненттерин бир жолу жана кайталап куюу), сывороткаларды киргизүү	2
Кандын тобун жана тукум Rh-факторун Экспресс-ыкма менен аныктоо, кандын жеке жана биологиялык шайкештигин аныктоо	1
Дары-дармектерди жана кан алмаштыргычтарды тамчылатып жана fuspsg куюу	2
ЭКГ жүргүзүү	1
ЭКГны чечмелөө	2
Рентгенологиялык экспертизанын жыйынтыктарын чечмелөө	2
Пикфлоуметрия жасоо жана чечмелөө	1
Спирометриянын натыйжаларын чечмелөө	1
Гемоглобинге, лейкоцитозго, ЭЧЫ кан анализин чечмелөө (кандын жалпы анализи);	1
Бардык курактык топтордогу балдардаН жана чоң кишилердеН лабораториялык изилдөөлөр үчүн сийдик чогултуу техникасы (диурезди өлчөө, сийдиктин жалпы	1

анализи, Нечипоренконун, Аддис-Каковскийдин, Зимницкийдин, Робергдин үлгүлөрү)	
Кан анализдерин чечмелөө (серологиялык, биохимиялык ж. б.)	1
Балдардын ооз көңдөйүнүн былжыр челин дарылоо (тазалоо)	1
Балдардын дене табын өлчөө	1
Балдардагы антропометриялык өлчөөлөр	1
Балдардын импульсун жана дем алуусун эсептөө	1
Эмчектеги балдардын заңын баалоо	2
Ооздо суюктуктан камыктыруу	1
Балдардагы тазалоо клизмалары	2
Балдардын жана чондордун көзүнө, мурунуна, кулагына дары тамызуу	1
Көзгө таңуу	1
Көздүн май сүйкөө	1
Кулакты жуу	1
Жумуш ордунда туура кол жуу техникасын колдонуу	1
Чакан хирургиялык кийлигишүү үчүн оперативдүү талааны алдын ала даярдоо асептика жана антисептика	1
Операцияга даярдануу (операцияга чейин колду жуу, стерилдүү операциялык форманы кийинүү, стерилдүү кол каптарды кийүү)	1
Хирургиялык тигиштерди алып салуу (муляжда)	1
Оорулууга дозаланган ингаляторду, спейсерди жана небулайзерди колдонуу техникасын колдонуу жана түшүндүрүү	1
Пульс оксиметриясы	1
Котур кенесин, патогендик козу карындарды аныктоо үчүн патологиялык материалдарды алуу	1
Муун жана моюнду визуалдык текшерүү	1
Оозду визуалдык текшерүү	1
Жаңы төрөлгөн баланын рефлекстерин баалоо	2
Балдардын нейропсихикалык өнүгүүсүн баалоо	2
Балдардын эмдөө абалын баалоо	2
Балада оорунун коркунучтуу белгилерин баалоо	2
Киндик калдыктарына кам көрүү	2
Оору жана эрте төрөлгөн балдарды түтүк менен тамактандыруу	2
3.2.2. ХИРУРГИЯЛЫК МАНИПУЛЯЦИЯ	
Инфилтративдик жергиликтүү ооруксуздандыруу, өткөргүчтүк, аймактык, вагосимпатикалык блокадаларды аткаруу	2
Жараларды алгачкы хирургиялык тазалоо, тигилген жерлерди алуу	1
Теринин тигүү (муляжда)	1
Кокустан, биринчи жолу микробдор жуккан жараларга биринчи жардам	1
Күйүктүн бетин микробдор, жуккан жараларды дарылоо	1
Жараларды жөнөкөй таңуу, дренаждарды даярдоо жана жуу, пассивдүү дренаж жана активдүү желдетүүнү аткаруу	1
Таңуу, жумшак таңуу, шак шак коюу	1

Чыгып кетүүлөрдү оңдоо	2
Кол-буттун, омуртканын сөөктөрү сынганда транспорттук жана дарылоо имобилизациясы	1
Үстүртөн жайгашкан бөтөн заттарды денелерди алып салуу	1
Таза, булганган жана ириңдүү жаралардын диагностикасы	2
Сезгенүү инфильтраттарында, абсцесседе, флегмонада, көбүргөндө, лимфаденитте, тромбофлебитте диагностикалык жана дарылоо манипуляцияларын жүргүзүү	1
Ириңдүү ооруларда чукулоодо белгисин аныктоо	1
Абсцесстерди, панарийлерди, флегмондорду ачуу	2
Көбүргөндө (этке кире өскөн) тырмакты алуу	2
Басымдагы жаралар үчүн диагностикалык жана дарылоо манипуляцияларын жүргүзүү	2
Алдыңкы жана арткы риноскопия, фарингоскопия, ларингоскопия, отоскопия	2
Мурундан кан агууну токтотуу: мурундун алдыңкы тыгындоосу	1
Мурундан кан агууну токтотуу: мурундун арткы тыгындоосу	2
Тамактын лакуналарын тазалоо жана жуу	1
Паратонсиллярдык ириңдин жарылышы	2
Кекиртекке дары-дармектерди кекиртект шприц менен жана мурун катетери аркылуу киргизүү	2
Сырткы кулак каналын жана кулактын тарсылдагын отоскоп менен текшерүү	2
Угуу түтүгүнүн ачыктыгын аныктоо	2
Шыбырап сүйлөө, сүйлөө тили, тюнинг вилкасы менен угууну изилдөө	1
Көрүү курчтугун аныктоо жана көрүү талаасынын чектерин аныктоо	1
Сыноочу көз айнек линзалары менен көрүүнү оптикалык оңдоо	2
Линзанын, алдыңкы камеранын, көздүн чөйрөсүн сүрөттөлүшү (көрсөтүү)	2
Чечекейди кол менен басуу, кармоо ыкмасы менен көздүн ички басымын баалоо	2
Көрүү курчтугун баалоо жана көрүү талаасынын чектерин аныктоо	2

3.2.3. АКУШЕРДИК ЖАНА ГИНЕКОЛОГИЯДА КОЛДОНУЛГАН МАНИПУЛЯЦИЯЛАР

Репродуктивдик кабар алуу (айыз функциясы, кош бойлуулук, төрөт)	2
Аялдын кынын текшерүү (аялдардын ички жыныс органдарын текшерүү жана кармалап изилдөө, жатын придаткалар)	2
Жатын моюнчасын күзгү менен текшерүү	2
Флорага кындын, жатын моюнчасынын каналынан жана уретрадан тампон менен мазок алуу	2
Кош бойлуулуктун диагностикасы	2
Тышкы акушердик изилдөө (Леопольддун ыкмалары, ичтин айланасын өлчөө, жатын түбүнүн бийиктигин өлчөө, түйүлдүктүн жүрөгүнүн кагышын угуу)	2
Жамбаштын өлчөмдөрүн өлчөө	2
Физиологиялык төрөттү алып баруу	2
Балдардын тонунун абалын баалоо	2
Жаңы төрөлгөн баланын абалын баалоо	2

Жаңы төрөлгөн баланын алгачкы дааратканасын өткөрүү	2
Киндик жана киндик жараатын иштетүү	2
Жаңы төрөлгөн баланын рефлекстерин баалоо баланын психомотордук жана физикалык өнүгүүсүн баалоо	2
Жатын көндөйүн зонддоо (муляжда)	2
Арткы арка аркылуу ичтин пункциясы (муляжда)	2
Микробдорго кындан, жатын моюнчасынын каналынан жана уретрадан тампон алуу	2
Шишик клеткага мазок алуу	2
3.2.4. ШАШЫЛЫШ ЖАРДАМ КӨРСӨТҮҮ ҮЧҮН МАНИПУЛЯЦИЯ	
Кош бойлууулук учурунда түйүлдүктүн жүрөгүнүн кагышын баалоо	2
Жүрөк-өпкө реанимациясы-жүрөктү кыйыр укалоо, "ооздон оозго", "ооздон мурунга" жасалма дем алдыруу. (муляжда)	1
Дефибриляция (муляжда)	1
Тышкы жаракаттарды изилдөө жана биринчи жардам (жаракаттар, кан агуу, күйүк, чоюлуу, чыгып кетүү, сыныктар)	1
Жатындан кан кеткенде ичтин аортасын басуу (кысуу)	2
Жаракаттанган бейтапты ташуу	1
Кан агууну токтотуу (кысуу, катуу таңуу, турникет коюу)	1
Жогорку дем алуу жолдорун тазалоо ыкмалары, жогорку дем алуу жолдорунан былжырды сордуруу	1
Эклампсияда биринчи жардам көрсөтүү	2
Трахео - же коникотомия, трахеостомия	2
Балдардын кычкылтек чатырын колдонуу	1
Ымыркайдын алгачкы реанимациясы	2
Балдардын негизги жүрөк-өпкө реанимациясы	2
3.2.5. МААЛЫМАТ МЕНЕДЖМЕНТИ	
Клиникалык суроо берүү жана анын чечимин адабияттардан табуу	1
Пациентке жана анын жакындарына, кесиптештерине жана башка медицина кызматкерлерине текшерүүнүн жыйынтыктары жөнүндө маалымат берүү	1
Бейтапка жана анын жакындарына терс маалыматты билдирүү	2
Маалыматтуу макулдук алуу үчүн пациентке кеңеш берүү	1
Оорулуунун оорулуу баянында / амбулаториялык картасында текшерүүнүн жыйынтыктарын документтештирүү (чагылтуу).	1
Этаптык, котормо жана көчүрмө (өлгөндөн кийинки) эпикризди жазуу	1
Жашоо мүнөзүнө байланыштуу маселелерде бейтапка кеңеш берүү (тамактануу, физикалык активдүүлүк, тамеки тартуу, алкоголь, баңги заттарды колдонуу)	1
Дары-дармек каражатына рецептти тиешелүү рецептуралык бланкка тариздөө	1
Өлүм документин толтуруу	2
Ооруну оорулардын эл аралык классификациясына ылайык шифр менен белгилөө	1
Учурдагы улуттук протоколдорго/колдонмолорго ылайык иштөө	1
Контрацепция, анын ичинде посткойталдык контрацепция боюнча кеңеш берүү	1
Аборт ыкмалары боюнча кеңештер	1

Калктын ден соолугунун абалынын көрсөткүчтөрүн эсептөө	2
--	---